

ZANAW KITABU

Kitabu faamucogo

Ka kaɓa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Zanaw kitabu fanba seɓɓeɓa, walama a labenbaga ye masace Sulemani ye (1-29). Masace Sulemani ka zana waga saba ɲogon le seɓe. O dow be nin kitabu konɔ. Nka hakiritigi werew ka nin kitabu zana dow seɓe, i n'a fo Aguri (sura 30), ani masace Lemuweli (sura 31).

Nin zanaw fora Yahudiyaw ta zanafocogo le ra; o korɔ ye ko o be ko kecogonuman fo, k'a kecogojugu fana fo:

«Naloman t'a face ta ladirikan jate,
nka mɔgɔ min be son korori ma, o ye mɔgɔ
ceguman ye.» (15.5)

Walama ka kewale do fo, ka sorɔ k'a kofeko fo k'a la a kan:

«Nene koson salibagato te son ka bo ka taga sene
ke,
ni simantigewagati nana se, a be siman jini a te
foyi sorɔ.» (20.4)

Zanaw kitabu ye hakiritigiyakumaw le ye, minw be mɔgɔ ladi, ka mɔgɔ karan, ka mɔgɔ bla siranuman kan (1.4; 4.20). A be kuma ko minw kan, o ye baaranuman ta ko ye, ani salibagatoya, ani adamadenya minacogo, ani terenninya, ani denlamocogo, ani mupuri, ani fagantanw ta ko, ani furu, ani naforo, ani hina, ani numanya. Nka a kunba ye Alapasiran ye: «Matigi Ala pasiran le ye lonniya damina ye» (1.7).

Kitabu sira laban, min ye sura 31, o be muso barakaman le mangutu.

Kitabu kɔnɔkɔw

Hakiritigiya nafa ka bon (1-9)

Masace Sulemani ta zanaw (10-29)

Aguri ta hakiritigiya kumaw (30)

Lemuweli bamuso ta ladirikanw (31)

Kitabu sebekun

¹ Dawuda dence Sulemani min tun ye Izirayeli masace ye, ale ta zanaw le ye nin ye.

² A sebekun ye janko ka mɔgow sɔn hakiri ra, ani ka o karan, janko o ye kuma korɔmanw faamu.

³ A sebekun ye fana janko ka mɔgow ladi, k'a to o ye tagama ni hakiri ye, ka o karan terenninya sira ra, ani can sira, ani sirajuman.

⁴ A sebekun ye fana janko ka nalomanw laceguya, ka lonniya ni miiricogɔnuman don denmisenw hakiri ra.

⁵ Hakiritigiw fana y'a lamɛn, ka do fara o ta lonni kan; faamurikebagaw y'a lamɛn, janko ka o tagamacogo lon.

⁶ Ni o kera, o bɛna zanaw, ani kuma korɔmanw faamu, ka hakiritigiw ta kumaw, ani o ta gundow faamu.

⁷ Matigi Ala nasiran le ye lonniya damina ye, nka nalomanw be hakiritigiya ni ladirikan mafiyɛnya.

Denmisen ka kan k'a yere korosi

⁸ Ne dence, i face ta ladirikan lamɛn,
i kana ban i bamuso ta ladirikan ma;

⁹ sabu o ye nɛɛma masafugula le ye i kun na,
o ye masirifɛn le ye i kan na.

¹⁰ Ne dence, ni jurumunkeɓaga dɔw ko o be i
lafiri,

i kana sɔn.

¹¹ Ni o ko: «Na, an ye taga dogo mɔgɔ dɔ ja, ka
ben a kan k'a faga;

na, an ye taga dogo mɔgɔ jarakibari dɔ ja sira
ra, ka baga a ma k'a faga.

¹² An ye o beɛ janaman latunu i ko saya dibi be
mɔgɔ latunu cogo min na!

An ye o beɛ lajennin latunu i ko o be mɔgɔ lajigi
kaburu kɔnɔ cogo min na!

¹³ An bena fɛn nafaman suguya beɛ sɔrɔ,
ka o cɛ, ka an ta bonw fa.

¹⁴ Ele fana bena i ninyɔrɔ sɔrɔ ni an ye;
ni an ka fɛn o fɛn sɔrɔ, o bena ke an beɛ ta jɛn
le ye.»

¹⁵ Ne dence, i kana tagama ni o mɔgɔw ye;
i sen bɔ o ta sira kan pewu!

¹⁶ Sabu o senw be bori kojugu le nɔ fɛ,
o ka teri mɔgɔfaga le fɛ.

¹⁷ Nka ni jɔ min sirira kɔnɔw beɛ ja na,
o jɔ kɔni sirira gbansan le.

¹⁸ Nka o mɔgɔ minw be dogo mɔgɔw ja, ka na
ben o kan, a laban olugu yere le bena faga;
o be jan min la tɔw ye, o jan bena olugu yere le
mina.

19 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ naforo jini benkanɩ sababu
ra, o tigi labancogo bɛ ten le;
o naforo sɔrɔbaga yere nin le bɛ to a ra.

Hakiritigiya bɛ adamadenw wele

20 Hakiritigiya bɛ perenna siradaw ra,
a b'a kan korɔtara dugu jamalajenyɔrɔw ra.

21 A bɛ kule cira jamayɔrɔw ra,
a b'a fɔra mɔgɔw ye dugu dondaw ra ko:

22 «Aw nalomanw, aw bɛna ceguya tuma juman
le sa?

Aw kumakolonfɔbagaw, aw bɛna kumakolonfɔ
dabla tuma juman le sa?

Aw hakirintanw, aw bɛna sɔn lɔnniya ma tuma
juman le sa?

23 Aw ye seko ka na sɔn ne ta korori ma.

Ni o kera, ne bɛna ne yere nin lajigi aw kan;
ne bɛna aw karan ne ta kumaw ra.

24 «Nka i n'a fɔ ne ka aw wele, aw banna,
ne ka ne boro lo aw ye, mɔgɔ si m'a janto o ra;

25 i n'a fɔ aw banna ne ta ladiriw bɛɛ ma,
aw ma sɔn ne ta korori ma,

26 o ra, ni cɛnri nana se aw ma, ne fana bɛna
yereko;

ni jatige nana ben aw kan, ne fana bɛna aw
logɔɔ.

27 Ni jatige nana ben aw kan i ko sanfɔrɔba,

ni cɛnri nana ben aw kan i ko folonkonto,

ni degu ni kɔnɔnɔfiri nana ben aw kan tuma min
na, ne fana bɛna aw logɔɔ.

28 «O wagati le ra o bɛna ne wele, nka ne tɛna o
jaabi,

o bena ne ta jɛnɲogɔnya ɲini, nka o tena ne sɔrɔ;
 29 sabu o ka lɔnniya kɔninya,
 min fana ye Matigi Ala nasiran ye, o ma sɔn o
 ma.

30 O ma sɔn ne ta ladiriw ma,
 o ma ne ta korori jate.

31 O kosɔn o bena o yɛrɛ ta kɛwalew tɔnɔ le
 domu,
 o bena o yɛrɛ ta ladirikanw tɔnɔ le domu fɔ ka
 fa.

32 Sabu nalomanw ta yɛrelafiri le bɛ o faga;
 hakirintanw ta jatinabariya le bɛ o halaki.

33 Nka ni mɔgɔ min ka ne lamɛn, o tigi bena sigi
 hera ni laganfiya ra;
 a bena sigi nasuma ra, kojugu si tena a ja tige.»

2

Hakiritigiya bɛ mɔgɔ tanga kojugu ma

1 Ne dence, ni i ka sɔn ne ta kumaw ma,
 ni i ka ne ta kumakan mara i yɛrɛ kɔnɔ,

2 ni i ka i toro malɔ ka i janto hakiritigiyakumaw
 ra,

ni i ka i jusukun jenge ka taga faamurikoɲuman
 sira fɛ,

3 ni i ka faamuri wele,

ni i ka i kan kɔrɔta ka kule faamurikoɲuman nɔ
 fɛ,

4 ni i ka faamuri ɲini i ko warigbɛ,

ni i k'a yɔrɔɲini kɔsɛbɛ i ko naforo dogonin,

5 o tuma ra i bena Matigi Ala nasiran faamu;
 min ye Ala ta lɔnniya ye, i bena o sɔrɔ.

6 Sabu Matigi Ala le bɛ hakiritigiya di mɔgɔ ma;

ale da le be mogo karan lonniya ni faa-
murikojuman na.

⁷ A be sesorori mara mogojumanw ye;
minw be tagama ni jusukun gbenin ye, a be olugu
tanga i ko negebennan;

⁸ Sabu Ala be can siratagamabagaw ta
temeyorow korosi;
a b'a janto a ta mogojumanw temesira ra.

⁹ O ra, i bena terenninya ni can ni sirajuman ko
faamu,
ani sira o sira ka ni.

¹⁰ Sabu hakiritigiya bena don i jusu ra,
lonniya bena i ninsondiya.

¹¹ I ta miiricogojuman bena ke sababu ye ka i
bosi,
i ta faamurikojuman bena ke sababu ye ka i
tanga,

¹² ka i kisi ka bo sirajugu kan,
ka i kisi kumayelemabaga darakan ma,

¹³ ani mogo minw be sirajuman bla,
ka dibirasiraw ta,

¹⁴ ani minw be kojugu ke fo ka ninsondiya o ra,
ka kumayelema ke, fo ka nagari o ra;

¹⁵ o mogow te sira terennin ta,
o temeyorow bee jengenin lo.

¹⁶ O ra, i bena i yere kisi ka bo muso sunguruba
boro,
ka i yere kisi ka bo muso yaalabaga boro, ale ni
a ta mogomalasakumaw.

¹⁷ A sunguruman k'a kan di ce min ma, a be ban
o ce ra;

a ka layiri min ta a ta Ala ja koro, a be jina o ko.

¹⁸ A ta so be jenge ka taga saya fan le fe, a ta siraw be taga mogo saninw le ta so.

¹⁹ Mogo o mogo be taga a no fe, o si te seko tuun; o si te panamanya sira soro tuun.

²⁰ O ra, i bena tagama mogonumanw temeyoro ra,

ka to mogo terreninw ta sira kan.

²¹ Sabu mogonumanw le bena sigi jamana kono; mogo jusukun gbeninw le bena to jamana kono.

²² Nka Ala bena mogojuguw labo jamana kono, a bena mogojanfabagaw sama ka o bo jamana kono.

3

Hakiritigiya ni Alapasiran

¹ Ne dence, i kana i hakiri bo ne ta ladirikan ko; ne ta kumakan mara i jusukun na,

² sabu o le bena i si janya,

ka san caman fara i si kan, ka hera di i ma.

³ I kana a to numanya ni kankelentigiya ye bosi i ra.

A siri i kan na,

k'a sebe i jusukun walaka kan.

⁴ Ni o kera, i bena togonuman soro,

i ko bena diya Ala ye, i ko bena diya mogow fana ye.

⁵ I jigi la Matigi Ala kan ni i jusukun bee ye;

i kana i boromala i yere ta faamuri kan.

⁶ Ala sago jini i ta koketa bee ra;

ni o kera, ale bena i ta sira lateren i ye.

⁷ I kana i yere jate hakiritigi ye;
nka siran Matigi Ala le ja, ka i yere mabɔ kojugu
ra.

⁸ O le bena i farikolo keneya,
ka baraka don i kolow ra.

⁹ Matigi Ala bonya ni i borofenw ye,
a bonya ni i ta foro ta simanw bee kun folow ye.

¹⁰ Ni o kera, i ta bondow bena fa fo ka bon;
i ta rezenji minanw bena fa rezenjikura ra fo ka
woyo.

¹¹ Ne dence, i kana ban Matigi Ala ta ladirikan
ma;

ni a ka i jaraki, i kana muruti.

¹² Sabu Matigi Ala be mɔɔ min kanu, a be o tigi
le koro,

i n'a fo fa be a den koro cogo min na, den min
ko ka di a ye.

Hakiritigiya nafa ka bon

¹³ Ni mɔɔ min ka hakiritigiya sɔɔ, o tigi ta
jana;

ni mɔɔ min ka faamurikonuman sɔɔ, o tigi ta
ka di!

¹⁴ Sabu nafa min be sɔɔ a ra, o nafa ka bon ni
hali wari ye;

tɔnɔ min be sɔɔ a ra, o ka bon ni hali sanin ye.

¹⁵ Hakiritigiya songɔ ka bon ni lulu ye;

i ja be bɔ fen o fen fe, o si dawula te se ka suma
ni a ta ye.

¹⁶ Sijan le be hakiritigiya kininboro kɔnɔ.

Naforo ni bonya be a numanboro kɔnɔ.

17 Hakiritigiya ta temeyorow ye jususuma yorow
le ye,

a temesiraw bee ye laganfiya siraw le ye.

18 Yiri do lo, ni mogo min k'a mina, a be si di o
tigi ma;

ni min k'a dere ni a boro fla ye, o tigi ta pana.

19 Matigi Ala ka dugukolo ju sigi ni hakiritigiya
le ye;

a ka sankolo lo a no ra ni faamuri le ye.

20 A ta lonniya le sababu ra, dugukolo jidingaw
dayelera;

o le sababu ra, gomiji be jigi ka bo sankabaw ra.

Ala le be hakiritigiw tanga

21 Ne dence, hakirijuman ni miiricogonuman
mara ka ja;

i padon a ra tuma bee.

22 O le bena si di i ma,

ka ke masirifen ye i kan na.

23 O ra, i bena tagama i ta sira kan hera ni
laganfiya ra;

i tagamatō sen tena talon foyi ra.

24 Ni i be la, foyi tena i ja tige;

ni i lara, i ta sunogo bena diya.

25 Jatige min be bara ka cun mogo kan, i tena
siran o ja;

cenriba min bena ben mogojuguw kan, i tena
siran o fana ja.

26 Sabu Matigi Ala bena ke i jigilayoro ye;

a bena i tagamatō korosi, janko i sen kana mina
jan do ra.

Mogo ka kan k'a mogojogon minako ja

27 Mɔgɔ min ka kan ni i ta koɗuman ye, i kana
ban ka koɗuman ke o tigi ye,
k'a sɔrɔ se be i ye k'a ke.

28 I kana a fɔ i mɔgɔɗɔgɔn ma ko: «Taga ka na,
sini ne bena a di i ma,»
k'a sɔrɔ bi yere i be se k'a di a ma.

29 I kana kojugu ɗaninya i mɔgɔɗɔgɔn kama,
k'a sɔrɔ a siginin be i kɔrɔ, miiriyajugu si te a
kɔnɔ i ta fan fe.

30 I kana kere ke ni mɔgɔ do ye gbansan,
k'a sɔrɔ a ma kojugu si ke i ra.

31 I kana ɗabo mɔgɔ fariman fe,
i kana sɔn a ta kow si ma.

32 Sabu Matigi Ala be kojugukeɓagaw haramuya,
nka a be mɔgɔnumanw don a ta jen ra.

33 Matigi Ala ta danga le be mɔgɔjugu ta so kan,
nka a be baraka don mɔgɔnuman ta sigiyɔrɔ ra.

34 Minw ye kumakolonfɔbagaw ye, a fana be
kumakolon le fɔ olugu ma,
nka a be ɗa mɔgɔ sabarininw ma.

35 Hakiritigiw bena bonya sɔrɔ o ta cen ye,
nka mɔgɔ hakirintanw ta bena ke maroya le ye.

4

Den be hakiritigiya sɔrɔ a face fe

1 Ne dencew, aw ye aw fa ta ladirikan men,
aw ye aw janto o ra, ka faamuri sɔrɔ,

2 sabu ne be lonniyaɗuman le yirara aw ra;
aw kana ban ne ta ladirikan na.

3 Wagati min ne fana tun ye denmisennin ye ne
face kɔrɔ,

tuma min ne fitiniman kelenpe le tun be ne
 bamuso korɔ, ka to k'a ta kanuya diyabo,
 4 ne face fana tun be to ka kow payira ne ra, k'a
 fo ne ye ko:

«Ne ta kumaw to i jusu ra!

Ne kumakan mara, janko i ye si sorɔ.

5 Hakiritigiya jini, faamuri jini.

I kana jina ne ta kumaw ko,

i kana i yere mabo ne darakumaw ra.

6 I kana i ko di nin kumaw ma, sabu o le bena i
 kisi,

o kumaw kanu, sabu o le bena i tanga kojugu ma.

7 Ka jija ka hakiritigiya jini, o le ye hakiritigiya
 damina ye,

fen o fen be i boro, o bee ke ka faamuri jini.

8 Ni i ka hakiritigiya jate fenba ye, hakiritigiya be
 i korɔta,

ni i k'a mina ni i boro fla ye, a be i bonya.

9 A bena neema masafugula le sigi i kun na,
 a bena masafugula nooroman le biri i kun na.»

Mɔgɔ terennin ta sira ani mɔgɔjugu ta sira

10 Ne dence, ne lamɛn, ka sɔn ne ta kumaw ma;
 ni o kera, i si sandaw bena caya.

11 Ne ka hakiritigiya sira yira i ra,
 ne ka i bla sirapuman kan.

12 Ni i ka o sira tagama, foyi tena i ta tagama bari,
 i borito sen tena talon foyi ra.

13 I jija ka ladirikan mina ka ja, a kana bosi i ra;
 a mara kosebe, sabu i be si sorɔ o le baraka ra.

14 I kana teme mɔgɔjuguw temeyoro ra,
 i kana tagama kojugukebagaw ta sira kan.

15 O sira ye k'a to yi, i kana teme a fe;

i yeƐ mabɔ o sira ra, ka taga i ta sira fe.

16 Sabu ni o mɔgɔw ma kojugu ke fiyewu, o te se
ka sunɔgɔ;

o na te sunɔgɔ sɔrɔ, ni o ma mɔgɔ dɔ laben.

17 Sabu olugu ta domuni ye kojugu le ye,
o ta duven minta ye fariya le ye.

18 Nka mɔgɔ terenninw ta sira be i ko dugugbeda
yeelen;

a yeelen be to ka bonya, fo ka taga tere se kuncɛ.

19 Mɔgɔjuguw ta sira be i ko dibifinba;

fen min bɛna o laben sira ra, o te se ka o ye.

Mɔgɔ ka kan ka sira terennin tagama

20 Ne dence, i janto ne ta kumaw ra,
i toro sigi ka ne darakan lamɛn.

21 I na lo ne ta kumaw ra tuma bɛɛ;
o mara fo i jusukun kɔnɔnɔyɔrɔ ra.

22 Sabu ni minw ka hakiri sɔrɔ, a be si di olugu
ma;

a be o farikolo yɔrɔ bɛɛ kenɛya.

23 I janto i jusukun le ra ka temɛ fen tɔw bɛɛ kan,
sabu i ta panamanya kow be bo yi le.

24 I sen bo flankafukumaw ra,
i da bo janfakumaw ra.

25 I na lo i ta sira ra ka teren ka taga,
i padɛnw sin i ta sira ma ka teren ka tagama.

26 I ye tagama sira terennin kan;
ni o kɛra, i ta kow bɛɛ bɛna dakana.

27 I kana jɛngɛ ka taga i kininboro fe walama i
numanboro fe,
i sen bo kojugu ra.

5

Ka nɔrɔ muso wɛrɛ ra o ma bɛn

¹ Ne dence, i janto ne ta hakiritigiyakumaw ra,
i toro malɔ ne ta faamurikumaw ra,

² janko i ye miiricogonuman sɔrɔ,
janko i da ye lonniyakumaw sɔrɔ k'a fɔ.

³ Sabu li bɛ tɔni ka bɔ muso sunguruba da ra,
a darakan nugunin lo ka tɛmɛ turu kan.

⁴ Nka a laban, o li bɛ kunaya i da ra i ko jalaji;
a laban, a darakan bɛ i tigɛ i ko muru da fla.

⁵ A senw bɛ saya sira le kan,
a ta tagama nasinna kaburu le ma.

⁶ Sira min b'a sɔn si ra, a tɛ o jate,
a ta siraw nagaminin lo, nka a tɛ o lon.

⁷ Ayiwa, ne dencew, aw ye ne lamɛn!
Aw kana aw yɛrɛ mabɔ ne kumakan na!

⁸ I ta sira yɔrɔ janya o muso jɔgɔn na,
i kana gbara a ta bonda ra!

⁹ Ni o tɛ, i bɛna i ta bonya di mɔgɔ wɛrɛw le ma,
i bɛna i si sandaw di mɔgɔ hinabari dɔ le ma.

¹⁰ Mɔgɔ wɛrɛw le bɛna i borofenw cɛ fɔ ka wasa
a ra,
i ta sege tɔnɔ bɛna taga mɔgɔ wɛrɛ le ta so.

¹¹ I bɛna to ka nuna i si laban na,
k'a sɔrɔ i fari ni i sogo bɛɛ halakira ka ban.

¹² O wagati le ra, i bɛna a fɔ ko: «E, mun na ne
tun ma sɔn ladiri ma sa?

Mun na ne banna korori ma?

¹³ Mun na ne ma sɔn ka ne karamɔgɔw kumakan
lamɛn dɛ?

Mun na ne ma ne toro lo ne karanbagaw kan na sa?

14 A tora doonin, ne tun bena halaki ka ban le pewu

ne ta jamana mogow bee lajennin ce ra!»

Ka i yere ta muso kanu o le jogon te

15 I yere ta dinga soginin ji min; ji min be bo i yere ta kolon konon, o min.

16 Mun na i b'a to i ta bununji ye bon kene ma gbansan?

Mun na i b'a to i ta ko jiw ye woyo ka taga siradaw fe?

17 A ka kan ka ke i kelen ta le ye, a man kan ka ke mogow were ta ye.

18 I yere ta bununji diyabo; i kanbelenman ka muso min furu, i yere ninsondiya ni o ye.

19 I ta minanmuso kanunin lo, i ta dagbemuso saraman lo; i wasa don ale ta kanuya le ra tuma bee, a jarabi ye i mina wagati bee.

20 Mun koson i be jarabi muso sunguruba ra sa, ne dence?

Mun koson i be i boro melege muso yaalabaga do ce ra?

21 Ayiwa, Matigi Ala na be adamaden temesiraw bee ra,

a be mogow tagamacogo bee korosi.

22 Mogowjugu yere ta kojuguw le b'a mina jan na, a yere ta jurumun juruw le b'a siri.

23 A be sa, sabu a banna ladiri ma,

a ta hakirintanya bonyakojuḡu b'a lafiri.

6

Ni i ka layiri ta, i y'a dafa

¹ Ne dence, ni i ka i yeḡe ke i moḡoḡoḡon ta juru ko seere ye,

ni i boro don a boro ka kari ko i be lo ni o kunko ye,

² ni i yeḡe darakan ka i mina o jan na, ni i yeḡe kumakan ka i siri juru ra,

³ ne dence, i ka kan ka min ke ka i yeḡe bo, o le ye nin ye:

i n'a fo i ka i yeḡe don o tigi boro ka ban, taga i yeḡe majigi, ka jurudonbaga daari kosebe.

⁴ I kana a to sunoḡo ye don i ja ra ni a ma janabo,

i kana i ja tugu ka jingo ni a ma janabo.

⁵ I yeḡe boḡi i ko dagbe be bori k'a yeḡe boḡi donsoce boro cogo min na,

i yeḡe boḡi i ko konḡo be a yeḡe boḡi konominabaga boro cogo min na.

Salibagato

⁶ Ele salibagato, taga dugumeneninw fe, taga o ta baaracogo fe, i ye hakiri soḡo.

⁷ Kuntigi te o fe, janamoḡo te o fe, jamanatigi te o fe.

⁸ Nka ni simantige sera, o be o ta siman laben, ni simancewagati sera, o be o ta domuni ladon o ta so.

⁹ Ele salibagato, ele bena wuri tuma juman le? Ele bena wuri sunoḡo ra tuma juman le?

10 Ka sunoḡo dɔɔnin, ka i ja tugu ka jingo dɔɔnin,
ka i boro fla kuru ka la dɔɔnin,

11 ni i ka to o ra, fagantanya bena bara i ra i ko
son be bara moḡo ra cogo min na,
jani bena bara i ra i ko kerekece murutigi be
bara moḡo ra cogo min na.

Janfamoḡo laban te ja

12 Adamaden sonkolon, adamaden moḡo teren-
bari,

ale le be yaala ni janfa ye a da ra.

13 A b'a ja komikomi, ka ko do fo,
a be tagamasiyenw ke ni a sen ye ka ko do fo,
a be tagamasiyenw ke ni a borokandenw ye ka
ko do yira.

14 Kumayeema b'a jusu ra,
a be kojugu naninya wagati bee,
a be moḡow bla joḡon na.

15 O le koson, cenri bena cun a kan yoronin kelen
na,
a bena bara ka halaki, fla te halakiri min na.

Fen wolonfla minw man di Ala ye

16 Fen woḡo be yi, Matigi Ala be minw koninya,
a fo fen wolonfla yere, a be minw haramuya:

17 Moḡo min b'a yere fisaya tow ma,
moḡo min nenkun be faninya fo,
moḡo min be moḡo jarakibari faga,

18 moḡo min jusukun be terenbariyakow
naninya,

moḡo min sen ka teri kojugu no fe,

19 moḡo seerejugu min be faninya fo,
ani moḡo min be balemaw bla joḡon na.

Muso jɛnɛyakeɓaga

20 Ne dence, i face ta kumakan lamɛn,
i kana ban i bamuso ta ladirikan ma.

21 O kumaw mara i jusukun na wagati bɛɛ,
a siri i kan na tuma bɛɛ.

22 Ni i bɛ tagama, o le bɛna i ta sira yira i ra,
ni i lara sunɔɔ ra, o le bɛna i korɔsi,
ni i wurira, o le bɛna kɛ i barokeɓɔɔn ye.

23 Sabu o kumaw ye fitina le ye,
o ladirikanw ye yeelen le ye,
o korori ni o karan ye sisɔɔsira le ye.

24 O le bɛna i tanga muso jogojugu ma,
ka i tanga muso yaalabaga ta
mɔɔmalasakumaw ma.

25 I kana ta a cɛɓa ma, ka ɓabo a fɛ i jusukun na
dɛ!

I kana a to a logɔ ye i mina a ɓakisɛw cɛɓa kosɔn
dɛ!

26 Jatɔmuso bɛ mɔɔɔ borofɛn bɛɛ ban fɔ ka taga i
ta sɔɔta to to buru kunkurunnin kelenpe
ye,

muso furunin jɛnɛyakeɓaga bɛ mɔɔɔ ta
ɓanamanya bɛɛ le mina jan na.

27 Yala mɔɔɔ bɛ se ka tasuma don i ta derege
jukɔɔ,

ni i ta faniw ma jeni wa?

28 Yala mɔɔɔ bɛ se ka tagama takami kan,
ni a ma i sen jeni wa?

29 Cɛ min bɛ jɛn ni a mɔɔɔɓɔɔn ta muso ye, o
tigi ta bɛ ten le,

ni mɔɔɔ o mɔɔɔ ka maga a mɔɔɔɓɔɔn ta muso
ra, o tigi jarakibari tɛ to.

30 Son min kɔngɔɔ bɛ fɛn sɔnya k'a domu kɔngɔ
kɔsɔn,
mɔgɔ tɛ o mafiyɛnya.

31 O bɛɛ n'a ta, ni a minana, a ka min sɔnya a bɛ
o ɲɔgɔn wolonfla le sara,

hali ni a kɛra ko a bɛ a ta sokonɔminan bɛɛ le di.

32 Nka mɔgɔ min bɛ jɛnɛya kɛ ni walimuso ye, o
tigi hakiri ka dɔgɔ;

mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o kɛ, o tigi b'a yɛrɛ halaki le.

33 O tigi tɛna foyi sɔrɔ ni bugɔri ni dɔgɔyari tɛ;

ale ta maroya kɔni tɛna ban ka ye.

34 Sabu celiya bɛ furuce ta jusugban lawuri,

ni a b'a yɛrɛ dimibɔ lon min na, a tɛ makari.

35 Bonyafen si tɛ se k'a jusu suma,

hali ni i ka bonya caya cogo o cogo k'a di a ma,
a tɛna sɔn.

7

Muso jɛnɛyakɛbaga

1 Ne dence, ne ta kumaw to i hakiri ra,
ne ta kumakan mara ka ɲa i jusukun na.

2 Ne ta kuma mara janko i ye si sɔrɔ,
ne ta ladirikan kɔrɔsi kɔsɛbɛ, i ko i bɛ i janto i
ɲakisɛ ra cogo min na.

3 O kumaw siri i borokandenw na,
a sɛbɛ i jusukun walaka kan.

4 A fɔ hakiritigiya ma ko: «Ele ye ne balemamuso
le ye!»

Faamuri wele ko i terimuso!

5 Ni o kɛra, o bɛna i tanga muso sunguruba ma,
ka i tanga muso yaalabaga ma, ani a ta
mɔgɔmalasakumaw.

- 6 Lon dɔ, ne tun bɛ ne ta bon finɛtiri ra,
ne tun bɛ fleri kɛra finɛtiri nɛgesansan wow fɛ.
- 7 Ne ka cɛden dɔ ye naloman dɔw cɛ ra,
ne ka cɛden dɔ kɔrɔsi kanbelenw cɛ ra, min
hakiri tun ka dɔgɔ.
- 8 A tun bɛ nana sira kan o muso ɲɔgɔn dɔ ta so
fan na,
a tun ka o muso ta sosira ta.
- 9 Terebenda wagati tun lo, wuladayanfan fɛ,
su damina wagati ra, dibi donwagati ra.
- 10 Muso dɔ barara ka bɔ ka na a kunbɛn,
a ta fanidoncogo tun bɛ i ko jatɔmuso,
ɲaninyajugu b'a jusu ra.
- 11 A da ka ca, a tɛ maro,
a tɛ sigi a ta so ka ye.
- 12 Ni a tɛ sirada ra, a bɛ dugu kɔnɔ,
a bɛ tɛmɛ sirafaranw bɛɛ ra, ka to ka cɛw le kɔnɔ.
- 13 A ka kanbelen poron k'a mina o cogo le ra, ka
melege a ra,
k'a fɔ kanbelen ye, hali a ma maroya, ko:
- 14 «E, ne tun ka kan ka ninsɔndiya saraka* min
faga,
ne sera ka o layiri dafa bi*.
- 15 «O kosɔn ne bɔra ka na i kunbɛn,
ne ka i yɔrɔɲini, fɔ ka i ye.
- 16 Ne ka birifaniw lala ne ta lanan kan, k'a labɛn
ka ɲa,
ne ka Misiran jamana ta birifani ɲumanman dɔw
le la a kan.

---

* **7:14** 7.14 O kɔrɔ ye ko ale bɔra ka na kanbelen wele, ka taga o sarakasogo le domu, nka can tɛ o ye.

17 Ne ka ne ta layɔrɔ kasa diya ni turu kasadi-
manw ye:

miri turu, ani alowesi turu, ani sinamone turu.

18 Na, an ye ɲɔgɔn kanu, ka fa ɲɔgɔn na, fɔ ka
ɲanamini, fɔ ka taga dugu gbɛ,
an ye ɲɔgɔn lɔgɔrake kanuya ra.

19 Sabu ne cɛ tɛ so,
a tagara tagamajan dɔ le ra.

20 A ka wari caman le don a ta waribɔrɔ kɔnɔ ka
taga,
a tɛ sekɔ fɔ ni karo janfara.»

21 O muso ka o kanbelen mina ni a ta ceguya ye,
a k'a nɛgɛ fɔ k'a sɔrɔ ni a ta mɔgɔmalasa kumaw
ye.

22 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, kanbelen gbanna a kɔ,
i n'a fɔ o bɛ tagara ni misi min ye a fagayɔrɔ ra,
i n'a fɔ o bɛ tagara ni fato min sirinin ye a
bugɔyɔrɔ ra,

23 fɔ biɲɛ dɔ ye na a sɔnkun sɔgɔ.
A bɛ i ko kɔnɔnin min bɛ bori ka taga a yɛɛ don
jɔ ra,
sabu a t'a lɔn ko ale nin bɛna to a ra.

24 Ayiwa, sisan ne dencɛw, aw ye ne lamɛn!
Aw ye aw janto ne darakumaw ra!

25 I kana i ta miiriya sama ka taga nin muso
ɲɔgɔn ta sira fɛ,
i kana a ta siraw ta ka i yɛɛ latunu.

26 Sabu a ka cɛ minw laben ka ban ka o faga, o
ka ca;
a ka minw faga, o bɛɛ tun ye cɛ barakamanw le
ye fana.

27 A ta so ye kaburu sira le ye,
sira min be mogo lajigi fo saya ta so yere kono.

8

Bee ka kan ka hakiritigiya jini

- 1 Yala hakiritigiya te adamadenw welera wa?
Yala faamuri te a kan korotara ka peren wa?
- 2 A be lo yoro korotaninw na, ani siradaw ra,
a be lo sirafaranw na,
- 3 a be lo dugu dondaw koro,
a be lo dugu donda siraw ra ka peren:
- 4 «Aw mogo, ne be aw le welera!
Ne kan be aw adamadenw le ma!
- 5 Aw nalomanw, aw ye ceguya degi!
Aw hakirintanw, aw ye hakiri soro!
- 6 Aw ye menni ke, sabu ne bena kuma nafamanw
le fo,
ne bena ne da yele ka cankumaw le fo.
- 7 Ne da be kumajuman le fo,
ne nenkun be kumajugu haramuya.
- 8 Ne darakuma bee terrenin lo,
nanbarakuma ni kuma terenbari si te bo ne da
ra,
- 9 ne darakuma bee gbenin lo faamurikebagaw fe,
a bee ye kumajuman le ye lonnikebagaw fe.
- 10 Aw ye ke ne ta ladirikan fe ka teme hali wari
kan,
lonniya ka fisa ni sanin bee ra jumanman ye.
- 11 Sabu hakiritigiya ka fisa ni lulu ye,
mogo be nabo fen o fen fe, o si te se ka suma ni
hakiritigiya ye.»

Hakiritigiya be min ke mogo ye

12 «Ne min ye hakiritigiya ye, ne ni ceguya le
siginin be ꞓogɔn fe,

lonniya ni miiricogonuman be sorɔ ne le fe.

13 Matigi Ala ꞓasiran be mɔgɔ min na, o tigi be
kojugu koninya,

yerewasobaga, ani yerɛbonyabaga, ani sirajugu
tagamabaga,

ani da min be kumayelema ke, ne be o koninya.

14 Ladiri ni hakiriꞓuman be sorɔ ne le fe,

ne le ye faamuri ye, sebagaya be sorɔ ne le fe.

15 Ne le sababu ra, masacew sigira masaya ra,
ne le sababu ra, kuntigiw be se ka ko terenninw
latige.

16 Ne le sababu ra, fagamaw sigira fanga ra,

ani mɔgɔbaw, ani dunuꞓa kititigeɓagaw beɛ.

17 Ne koni, mɔgɔ minw be ne kanu, ne fana be
olugu kanu,

minw be ne yɔrɔꞓini, olugu be ne sorɔ.

18 Naforo ni bonya be ne le fe,

fenꞓuman mɛɛntaw, ani wasa be sorɔ ne le fe.

19 Tɔnɔ min be sorɔ ne ra, o ka fisa ni sanin ye,

a ka fisa ni sanin yereworo ye,

nafa min be ne ra, o ka fisa ni warigbe beɛ ra
ꞓumanman ye.

20 Ne be tagama sira terennin le kan,

ne be tɛmɛ cansiraw le fe.

21 Ne be ne kanubagaw fentigiya,

ka o ta naforomarayɔrɔw fa.»

Hakiritigiya be bo Ala yerɛ le ra

22 «Ne worora kabini Matigi Ala ta baara damina
ra,

tuma min na a tun ma a ta danfen folow si dan
ban.

- 23 Ne sigira kabini wagatijan,
 kabini fɔɔfɔɔ, k'a sɔɔ dugukolo ma dan fɔɔ.
 24 Ne nana, k'a sɔɔ jibaw tun tɛ yi fɔɔ,
 ne nana, k'a sɔɔ bununjibaw si tun tɛ yi fɔɔ;
 25 ne nana k'a sɔɔ kuruw tun ma dan ban,
 ne nana k'a sɔɔ kongoriw tun ma sigi ban,
 26 o y'a sɔɔ Ala tun ma dugukolo ni kongow dan
 fɔɔ,
 a tun ma hali dunuɲa buguri fɔɔ dan ban.
 27 Wagati min Ala ka sankolo bla a nɔ ra, ne tun
 bɛ yi;
 wagati min a ka jibaw dantige,
 28 wagati min a ka sankabaw bla san fɛ,
 wagati min dugukolo jukɔɔjiw woyora ka bɔ ni
 baraka ye,
 29 wagati min a ka kɔɔji dan yira,
 janko a ji kana tɛmɛ o danw kan,
 wagati min a ka dugukolo jusigiyɔɔ taga-
 masiyɛn kɛ,
 30 ne tun bɛ a kɛrɛ fɛ i ko baarakuntigi.
 Lon o lon ne tun b'a diyanyako kɛ,
 ka ɲagari a ɲa kɔɔ tuma bɛɛ.
 31 Ne tun bɛ ɲagari a ta dugukolo kɔ kan,
 ka ninsɔndiya adamadenw cɛ ra.»

Hakiritigiw le bɛ ɲasuma sɔɔ

- 32 «Ayiwa, sisan, ne dencew, aw ye ne lamɛn!
 Minw bɛ ne ta sira tagama, olugu ta ɲana!
 33 Aw ye ladiri lamɛn, ka kɛ hakiritigiw ye,
 aw kana ladiri bla aw yɛrɛ kɔ fɛ.
 34 Mɔɔ min bɛ ne lamɛn, o tigi ta ɲana,
 mɔɔ min bɛ lɔ lon o lon ne ta so donda ra ka
 menni kɛ,

min be lo ne ta da ra, ka menni ke, o tigi ta pana.
³⁵ Sabu ni mogɔ min ka ne sɔrɔ, o tigi kera sitigi
 ye,
 Matigi Ala be sɔn o tigi ma.
³⁶ Nka ni mogɔ min ka ne kan bla, o tigi ka kojugu
 ke a yeɛ le ra;
 mogɔ o mogɔ be ne koninya, o tigi be saya le
 kanu.»

9

Hakiritigiya ta welerikan

¹ Hakiritigiya k'a ta bon samasen wolonfla lɛsɛ,
 a k'a ta bon lo.
² A ka beganw faga, ka minnifenw laben,
 a ka domunikeɣɔrɔ laben.
³ A k'a ta baaraden sunguruw ci,
 ko o ye taga pɛrɛn k'a ta weleri lase mogow ma;
 o be lo dugu yɔrɔ korɔtaninw le ra ka weleri ke:
⁴ «Mogɔ o mogɔ ye kolonbari ye, o ye tɛmɛ yan!»
 Minw hakiri ka dogo, a b'a fo olugu ye ko:
⁵ «Aw ye na ne ta domuni ke,
 ne ka minnifen min laben, aw ye na o min!
⁶ Aw ye nalomanya dabra, janko aw ye si sɔrɔ,
 aw ye faamuri sira ta.»

Hakiritigi ni hakirintan

⁷ Mogɔ min be kumakolonfɔbaga ladi, o tigi be
 dogoyari le lase a yeɛ ma,
 mogɔ min be mogɔjugu jaraki, o tigi be maroya
 le lase a yeɛ ma.
⁸ I kana kumakolonfɔbaga jaraki, ni o tɛ, a be i
 koninya,
 nka hakiritigi jaraki, ni o kera, a be i kanu.

9 Hakiritigi karan, ni o kera, do be fara a ta hakiritigiya kan;
lonniya yira mogɔ terennin na, ni o kera, do be fara a ta lonni kan.

10 Matigi Ala nasiran, o le ye hakiritigiya damina ye,
Ala saninman lonniya, o le ye faamuri ye.

11 Sabu, ne hakiritigiya, ne le sababu ra i si bena caya,
ne le sababu ra san caman bena fara i si kan.

12 Ni i ye hakiritigi ye, i ta hakiritigiya nafa be i kan,
ni i ye kumakolonfɔbaga ye, i ta kumakolonfɔ kunko be i kelen kan.

Hakirintanya ta welerikan

13 Hakirintan be i ko muso dacamantigi,
a be i ko muso naloman, min te foyi lon.

14 A be sigi a ta so donda ra,
siginan do kan, dugu yoro korotaninw na,

15 ka peren ka temebagaw wele;
minw terenna, ni o be tagara o ta sira fe, a be olugu wele:

16 «Mogɔ o mogɔ ye kolonbari ye, o ye teme yan!»
Minw hakiri ka dogo a b'a fo olugu ye ko:

17 «Ji sonyanin le ka di,
denjuguya domuni le ka timi.»

18 Mogow m'a lon ko a ta so ye saya ta yoro le ye,
o m'a lon ko a be mogɔ minw wele ko olugu bee be jigi saya dibi le ra.

10

Sulemani ta hakiritigiyakumaw

¹ Masace Sulemani ta zanaw.

Den hakiriman b'a face jusu suma,
nka den hakirintan be a bamuso jusu kasi le.

² Naforojugu sorori te mogo nafa,
nka terenninya be mogo kisi saya ma.

³ Matigi Ala te mogo terennin to kongo ra,
nka mogojuguw be sama fen minw ko, Ala be o
yoro janya o ra.

⁴ Boro min ka suma baara ra, o be fagantanya
lase mogo ma,
nka boro min be timinadiya baara ra, o be mogo
fentigiya.

⁵ Den min be siman ladon simantigewagati ra, o
ye den hakiriman ye;
nka min be a ta ke sunogo ye simankanwagati
ra, o be mogo lamaroya.

⁶ Dugawu le be mogo terennin kan,
nka kuma farimanw le dogonin be mogojugu da
ra.

⁷ Mogow hakiri be to mogo terennin na, ka
dugawu le ke a ye,
nka mogojugu togo be tori.

⁸ Mogo hakiriman be son ladirikan ma,

nka nalomanyakuma fɔbaga b'a yere halaki.

⁹ Mɔgɔ min be tagama ni jusukun gbenin ye, o tigi ja siginin be tagama, nka mɔgɔ min te sira terennin ta, o ta kow bɛna bɔ kɛnɛ kan.

¹⁰ Mɔgɔ min b'a ja kɔmikɔmi janfa kosɔn, o be tɔɔrɔ le lase mɔgɔ ma, nalomanyakuma fɔbaga b'a yere halaki*.

¹¹ Mɔgɔ terennin darakuma be si di mɔgɔ ma, nka mɔgɔjugu da fara kuma farimanw le ra.

¹² Kɔninya be kere lawuri; nka kanuya be hake beɛ datugu.

¹³ Hakiritigiyakumaw le be faamurikeɓaga da ra, nka minw hakiri ka dɔgɔ, bisan be jini olugu kɔ le kama.

¹⁴ Hakiritigiw be lonniya mara ka ja, nka naloman da b'a sama ka taga ni a ye a benyɔrɔ le ra.

¹⁵ Naforotigiw ta naforo le ye o ta dugu barakaman ye, nka fagantan ta fagantanya le ye a bensababu ye.

¹⁶ Mɔgɔ terennin ta baara sara b'a sɔn si ra, nka mɔgɔjugu ta baara tɔnɔ b'a bla jurumun na.

---

* **10:10** 10.10 Kitabu dɔw kɔnɔ a seɓera ko: mɔgɔ min b'a mɔgɔnɔgɔn jaraki can kan, o tigi be hera le jini.

17 Mɔgɔ min bɛ ladirikan mɛn, o bɛ sisɔrɔsira le
kan,
nka min bɛ ban korori ma, o b'a yere lafiri.

18 Mɔgɔ min bɛ kɔninya dogo a jusu ra, o da bɛ
faninya tige,
min bɛ yaala ka mɔgɔw tɔgɔ cɛn, o ye hakirintan
ye.

19 Kumacamantigi ni jurumun tɛ ban,
nka mɔgɔ min bɛ se a da kɔrɔ, o ye mɔgɔ
hakiriman ye.

20 Mɔgɔ terennin ta kuma bɛ i ko warigbɛ bɛɛ ra
jumanman,
nka mɔgɔjuguw ta jusukunnakow nafa ka dogo.

21 Mɔgɔ terennin ta kuma bɛ mɔgɔ caman nafa,
nka naloman bɛ sa a ta hakiridɔgɔya kosɔn.

22 Matigi Ala ta baraka le bɛ mɔgɔ fentigiya,
a fana tɛ tɔrɔ were si fara a kan.

23 Kojuguke ye hakirintan diyanyako ye,
hakiritigiya fana ye mɔgɔ faamurikebaga
diyanyako ye.

24 Mɔgɔjugu bɛ siran ko min ja cɔ, o le b'a sɔrɔ,
nka mɔgɔ terennin bɛ jabo fɛn min fɛ, Ala bɛ o
di a ma.

25 Ni folonkonto fiyera ka tɛmɛ, mɔgɔjugu bɛ
tunu,
nka mɔgɔ terennin bɛ to a nɔ ra tuma bɛɛ.

26 Minnifen kumunin be min ke mogo jin na, sisi
be min ke mogo jaden na,
salibagato be o le ke a cibagaw ra.

27 Matigi Ala nasiran be mogo si janya,
nka Ala be mogojuguw si dogoya.

28 Mogo terreninw ta Alamakono laban ye jagari
ye,
nka mogojugu jigi be cen.

29 Matigi Ala ta sira ye mogo jusukungbenin ta
dogoyoro le ye,
nka minw be terenbariyakow ke, olugu halaki
sababu lo.

30 Mogo terrenin te jenge ka bo a no ra ka ye,
nka mogojuguw tena to jamana kono fiyewu.

31 Hakiritigiyakumaw le be bo mogo terrenin da
ra,
nka kumayelemabaga nenkun be tige.

32 Mogo terrenin da be kuma bennin focogo lon,
nka mogojugu da be kumayelema le lon.

11

1 Matigi Ala be sumanikenan dayaganin tigi
haramuya;
nka kilo dafanin tigi ka di Ala ye.

2 Yerayira be dogoyari lase mogo ma,
nka hakiritigiya ye mogo majigininw ta ye.

³ Mɔgɔɗumanw ta jusukungbeninya be o bla siranuman kan,
nka janfamɔgɔw ta kumayelema be o halaki.

⁴ Naforo te foyi ja Ala ta dimilon na,
terenninya le be mɔgɔ kisi saya ma.

⁵ Mɔgɔ jusukungbenin ta terenninya le be a ta sira ja,
nka mɔgɔjugu be ben a yere ta juguya kosɔn.

⁶ Mɔgɔɗumanw ta terenninya be o kisi,
nka janfamɔgɔw be mina jan na o yere ta nege kosɔn.

⁷ Ni mɔgɔjugu sara, a jigi be ban,
a tun k'a boromala a ta fangatigiya min kan, o beɛ be tunu.

⁸ Ni mɔgɔ terennin degura, Ala b'a bɔsi,
ka mɔgɔjugu bla a no ra.

⁹ Alapasiranbari b'a fe k'a mɔgɔɗɔgɔn halaki n'a da ye,
nka mɔgɔ terennin ta lonniya b'a kisi.

¹⁰ Ni mɔgɔ terenninw ka hera sɔrɔ, dugumɔgɔw jusu be diya;
ni mɔgɔjuguw ka halaki, dugumɔgɔw be jagarikanbaw bɔ.

¹¹ Mɔgɔɗumanw ta dugawu le be dugu lo,
nka mɔgɔjuguw da be dugu ci.

12 Mɔgɔ min b'a mɔgɔɔɔgɔn dɔgɔya, o hakiri ka
dɔgɔ,
nka mɔgɔ min ye faamurikebaga ye, o tɛ kuma.

13 Nafigi bɛ mɔgɔw ta gundow labɔ kɛnɛ kan,
nka lanamɔgɔ bɛ kow mara.

14 Ni ko nayirabagaw ka fɔn, jamana bɛ ben,
nka ni ladibagaw ka caya, o le bɛ na ni sesɔrɔri
ye.

15 Ni mɔgɔ min k'a kan di ka kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta
juru ko seere ye, o tigi bɛ sɛgɛ le la a yɛrɛ
kan,
nka mɔgɔ min tɛ sɔn k'a kan di mɔgɔ wɛrɛ ta ko
ra, o tigi bɔsira.

16 Muso jusupuman bɛ bonya sɔrɔ,
nka mɔgɔ farimanw bɛ naforo dɔrɔn le sɔrɔ.

17 Kɔɔnumankebaga ta kɔɔnuman tɔnɔ b'a yɛrɛ
kan,
nka mɔgɔ hinabari bɛ kojugu kɛ a yɛrɛ le ra.

18 Mɔgɔjugu ta sɔrɔta tɛ foyi na a ye,
nka mɔgɔ min bɛ terenninya dan, o bɛ sara
ɔanaman sɔrɔ.

19 Terenninya bɛ si di mɔgɔ ma,
nka ka tugu kojugu nɔ fɛ, o bɛ saya le lase mɔgɔ
ma.

20 Mɔgɔ minw jusukun terennin tɛ, Matigi Ala bɛ
olugu haramuya,

nka minw be sira terennin tagama, olugu ko ka di a ye.

21 Mɔgɔjugu kɔni jarakibari tɛna to fiyewu, sigiya tɛ o ra,
nka Ala be mɔgɔ terennin ni a ta duruja bɔsi.

22 Nunnasanin donna le nun na,
o ye muso cɛnuman hakirintan ye!

23 Mɔgɔnuman be sama fɛn min nɔ fɛ, o ye kɔnuman dɔrɔn le ye,
nka mɔgɔjugu jigi be taga laban ni Ala ta dimi le ye a kan.

24 Dɔ b'a boro labla ka mɔgɔw sɔn, nka dɔ le be fara ale ta naforo kan,
dɔ b'a tɛgɛ gbɛlɛya fɔ k'a dama tɛmɛ, nka dɔ le be fara ale ta fagantanya kan.

25 Mɔgɔ min be tɔw sɔn, Ala be o wasa;
mɔgɔ min be ji ke tɔw kɔrɔ, Ala fana be ji ke o tigi kɔrɔ.

26 Mɔgɔ min be ban k'a ta siman fiyeere mɔgɔw ma, mɔgɔw be o tigi danga,
nka min be a ta siman fiyeere, dugawu be o tigi kan.

27 Mɔgɔ min be tugu kɔnuman nɔ fɛ, o tigi be mɔgɔw diyanyako le fɛ,
nka mɔgɔ min be kojugu yɔrɔɔnini, kojugu le bɛna o sɔrɔ.

28 Mɔgɔ min k'a boromala a ta naforo kan, o tigi
 be ben,
 nka mɔgɔ terennin be nugu ka ja i ko flabu-
 rukura bɔɔ.

29 Mɔgɔ min be kojugu lase a yere ta so ma, o ta
 sorɔta bena ke fɔnɔ le ye;
 mɔgɔ naloman bena ke hakiritigi ta jon ye.

30 Mɔgɔ terennin be den min ke, o yiri ye
 sisɔɔyiri le ye;
 mɔgɔ hakiritigi le be mɔgɔw sorɔ.

31 Hali mɔgɔ terennin be a ta kewalew sara sorɔ
 dunuɔa ra yan,
 janko ka n'a fɔ mɔgɔjugu ni jurumunkebaga!

12

1 Korori ka di mɔgɔ min ye, lonniya ka di o tigi
 ye,
 nka mɔgɔ min be ban jarakiri ma, o ye naloman
 le ye.

2 Mɔgɔnuman ko ka di Matigi Ala ye,
 nka mɔgɔ min be kojugu naninya, Ala be kiti ben
 o tigi kan.

3 Adamaden te sabati juguya baraka ra,
 mɔgɔ terennin ta lilinw te se ka yuguyugu ka bo
 o no ra.

4 Muso barakaman ye a ce ta masafugula le ye,

nka min b'a ce lamaroya, ale be ke a ce fe i ko
jorijugu min be mogo kolo jimi.

⁵ Mogo terenninw ta miiriya be can le kan,
nka mogojuguw be tagama nanbara le kan.

⁶ Mogojuguw darakumaw ye jan dogoninw le ye
min be mogo faga,
nka mogoɗumanw darakan be o bosi.

⁷ Mogojuguw bena yeɓema ka bo o no ra, ka tunu
pewu,
nka mogo terenninw ta so lonin be to.

⁸ Hakiri min be mogo fe, i be tando ka kapa ni o
le ye,
nka mogo kononjugu be dogoya.

⁹ Mogoɗw ye i mafiyenya k'a soro baaraden be i
togo ra, o ka fisa,
sani i ye i yere bonya k'a soro hali domuni te soro
i boro.

¹⁰ Mogo terennin b'a janto a ta beganw na ka o
baro,
nka mogojuguw ta hina ni a ta hinabariya bee ka
kan.

¹¹ Mogo min be a ta foro sene, o be domuni soro
ka fa,
nka mogo min be tugu fengbansanw no fe, o
hakiri ka dogo.

12 Naforo min sɔrɔra kojugu sababu ra,
 mɔgɔjugu bɛ ɲabɔ o le fɛ,
 nka mɔgɔ terenninw ta lilinw b'a to o bɛ den
 caman kɛ.

13 Mɔgɔjugu bɛ mina a yɛrɛ ta kumakanjugu ta
 jan le ra,
 nka mɔgɔ terennin bɛ bɔsi ka bɔ ɲagban na.

14 Darakanɲuman bɛ koɲuman caman lase mɔgɔ
 ma;
 ni mɔgɔ boro ka baara min kɛ, i bɛ o sara le sɔrɔ.

15 Naloman ta sira ka ɲi ale yɛrɛ ɲa na,
 nka mɔgɔ min bɛ sɔn ladiri ma, o ye hakiritigi
 ye.

16 Naloman bɛ a ta dimi yira yɔrɔnin kelen na,
 nka mɔgɔ min bɛ dɔgɔyari sɔnmina, o ka cegu.

17 Mɔgɔ min bɛ can fɔ, kuma terennin le bɛ bɔ o
 da ra,
 nka seerejugu ta ye nanbara ye.

18 Mɔgɔ kumabagajugu ta kuma bɛ mɔgɔ sɔgɔ i
 ko kerekemuru,
 nka hakiritigi ta kuma bɛ mɔgɔ jusu suma.

19 Da min bɛ can fɔ, o bɛ si sɔrɔ tuma bɛɛ,
 nka nɛnkun min bɛ faninya fɔ, o ta wagati ye
 ɲakomiko kelen ye.

20 Mɔgɔ minw bɛ kojugu ɲaninya, nanbara le bɛ
 olugu jusu ra,

nka minw be mɔgɔw ladi ka o bla hera sira kan,
olugu bena ninsɔndiya.

21 Ala tɛ kojugu si ben mɔgɔ terennin kan,
nka mɔgɔjuguw ni tɔɔɔ le be jɔgɔn na.

22 Da min be faninya fɔ, Matigi Ala be o hara-
muya,
nka mɔgɔ min be tagama ni kankelentigiya ye, o
ko ka di a ye.

23 Mɔgɔ min ka cegu, o tɛ a ta lonniya wangola;
nka hakirintan be a ta hakirintanya fɔ kene kan
ni a jusu beɛ ye.

24 Mɔgɔ min boro be timinadiya baara ra, o tigi
le be sigi kuntigiya ra,
nka mɔgɔ farifaganin ka kan ni jagboyabaaraw
le ye.

25 Mɔgɔ ta jusukunnahami b'a baraka ban,
nka kumakanɗuman be mɔgɔ ninsɔndiya.

26 Mɔgɔ terennin be sira yira a mɔgɔɔgɔn na,
nka mɔgɔjugu ta sira b'a lafiri.

27 Mɔgɔ farifaganin tɛ se ka hali a ta sogo jeni a
yere ye,
nka ka timinadiya baara ra, nafaba be o ra.

28 Si be sɔɔ terenninya sira le kan,
saya tɛ o sira kan.

13

- 1 Den hakiriman b'a face ta ladirikan men,
nka den kumakolonfobaga te son jarakiri ma.
- 2 Mogo darakan sababu ra, i be se ka fennuman
soro k'a domu,
nka janfamogo be sama fariya doron le no fe.
- 3 Mogo min b'a kumacogo korosi, o b'a nin tanga,
nka min da yelenin lo tuma bee, o b'a yere halaki.
- 4 Fen caman nege be salibagato ra, nka a t'a soro,
nka mogo min be timinadiya baara ra, o be wasa.
- 5 Fen o fen ye faninya ye, mogo terennin be o
koninya,
nka mogojugu be kuma ka tow dogoya, ka o
lamaroya.
- 6 Mogo jusukungbenin ta terenninya le b'a tanga,
nka jurumunkebaga ta kojugu b'a halaki pewu.
- 7 Do b'a yere ke waritigi ye k'a soro foyi t'a fe,
do fana b'a yere ke fagantan ye k'a soro nforoba
b'a fe.
- 8 Nforotigi ta wari le ye a nin kunmabosara ye,
nka mogo si te fagantan jaraki.
- 9 Mogo terennin ta fitinayeelen be mana ka ja,
nka mogojugu ta fitina be faga le.
- 10 Yereyira be mogo bla kere doron le ra,

nka minw be son ladiri ma, olugu ye hakiritigiw ye.

11 Naforo min be na joona joona, o laban be tunu yorɔnin kelen na,
nka mɔgɔ min be a ta sɔrɔ dɔɔnin dɔɔnin, o ta be caya.

12 Mɔgɔ jigi be fen min kan, ni o fen mɛenna kojugu, a be i jusu kasi,
nka fen min nege be mɔgɔ ra, ni i ka o sɔrɔ, o be dɔ fara i si kan.

13 Mɔgɔ min be ladirikan mafiyenya, o juru bena sara o tigi ra,
nka min be kuma jate, o tigi bena o baraji sɔrɔ.

14 Hakiritigi ta ladirikan be si di mɔgɔ ma,
a be mɔgɔ tanga saya ta janw ma.

15 Hakirijuman le be mɔgɔ ko diya mɔgɔw ye,
nka janfamɔgɔ ni sege le be jɔgɔn na.

16 Mɔgɔ ceguman bee be a ta ko ke ni jatemala le ye,
nka hakirintan be a ta hakirintanya yira bee ra.

17 Ciradenjugu be kojugu le lase mɔgɔ ma,
nka cirafɔbaga kankelentigi be jususuma le lase mɔgɔ ma.

18 Mɔgɔ min be ban ladiri ma, o laban ye fagantanya ni maroya ye,

nka min be sɔn jarakiri ma, o be bonya sɔrɔ.

19 Fɛn min lɔgɔ be mɔgɔ ra, ni i ka o sɔrɔ, o ka di;

ka kojugu dabra, o ye mɔgɔ hakirintanw tana le ye.

20 Mɔgɔ min be tagama ni hakiritigiw ye, o be ke hakiritigi ye,

nka mɔgɔ min be hakirintan ke a jɛnɔgɔn ye, o be sege.

21 Kojugu le be jurumunkebagaw kɔ,

nka mɔgɔ terenninw ta sara ye kojuman ye.

22 Mɔgɔnuman be cɛn mara a ta denw ta denw ye,

nka jurumunkebaga b'a borofɛnw lajɛn k'a bla mɔgɔ terennin le ye.

23 Fagantan ta foro sɛnɛnin siman be ja kɔsɛbe,

nka ni terenninya ka mɔgɔ min jɛn, o ta bɛɛ be cɛn.

24 Mɔgɔ min be bisan bla, o tigi ta den ko man di a ye le;

mɔgɔ min b'a den kanu, ale b'a janto a ra k'a koro.

25 Mɔgɔ terennin be domuni ke ka wasa,

nka mɔgɔjugu kɔnɔbara lakolon be to.

14

- 1 Muso hakiritigi be a ta so lo,
nka muso hakirintan yere boro be a ta so ci.
- 2 Mogo min be siranuman tagama, Matigi Ala
nasiran be o tigi ra,
nka min te sira terennin ta, o te Ala bonya.
- 3 Bere min be naloman ta yerebonya bo a ra, o
ye a yere darakuma le ye;
nka mogo hakiritigi ta darakuma b'a bosi.
- 4 Ni senekemisi te yi, bondow lakolon be to,
nka senekemisiw baraka sababu ra, siman ca-
man be soro.
- 5 Seere kankelentigi te faninya tige,
nka seerejugu be faninya caman fo.
- 6 Kumakolonfobaga be hakiritigiya jini, a t'a
soro,
nka faamurikebaga ta lonniya soro ka di.
- 7 I yere mabo mogo hakirintan na,
sabu i tena lonniyakuma si soro ka bo a da ra.
- 8 Mogo ceguman ta hakiritigiya ye k'a janto a
temesiraw ra,
nka hakirintan ta nalomanya b'a lafiri.
- 9 Nalomanw te hakebo saraka* jate,
nka Ala be son mogonumanw ma.
- 10 Mogo jusukun yere le be a yere ta toorow silon,

mɔgɔ fana tɛ se ka mɔgɔ wɛrɛ jusukun ta ɲagari
silɔn.

11 Mɔgɔjugu ta bon bɛ ci,
nka mɔgɔɲuman ta so bɛ sabati.

12 Mɔgɔ bɛ sira dɔ ye, ko a ka ɲi,
nka a laban bɛ taga kɛ saya sira le ye.

13 Mɔgɔ bɛ se ka yɛrɛko k'a sɔrɔ tɔrɔ bɛ a jusu
ra,
ɲagari fana bɛ se ka laban ni jusukasi ye.

14 Mɔgɔ sɔnkolon bɛna a ta kɛwale tɔnɔ sɔrɔ,
mɔgɔɲuman fana bɛna a ta tɔnɔ sɔrɔ.

15 Naloman bɛ la ko bɛɛ ra,
nka mɔgɔ ceguman b'a tagamacogo kɔrɔsi.

16 Hakiritigi bɛ siran kojugu ɲa, k'a yɛrɛ mabɔ a
ra,
nka hakirintan tɛ a yɛrɛ mina, sabu a lanin bɛ a
yɛrɛ ra.

17 Mɔgɔ min jusu gban ka di, o bɛ hakirin-
tanyakow kɛ,
mɔgɔ min bɛ kojugu ɲaninya, mɔgɔw bɛ o tigi
kɔninya.

18 Nalomanw bɛ hakirintanya le sɔrɔ o ninyɔrɔ
ye,
nka lɔnniya masafugula le bɛ biri mɔgɔ cegu-
manw kun na.

19 Mɔgɔjuguw bɛna o kinbiri gban mɔgɔɗumanw
kɔrɔ,
mɔgɔ kɛwalejuguw bɛna o kinbiri gban mɔgɔ
terenninw ta bondaw ra.

20 Hali fagantan sigiɗɔgɔn b'a kɔninya,
nka naforotigi kanubagaw ka ca.

21 Ka i sigiɗɔgɔn dɔgɔya, o ye jurumun le ye,
nka mɔgɔ min bɛ makari janibagatow ra, o tigi
ta jana.

22 Minw bɛ kojugu ɗaninya, yala olugu tɛ o yɛrɛ
lafirira le wa?
Nka minw bɛ kɔɗuman ɗaninya, olugu bɛ to
ɗumanya ni kankelentigiya ra.

23 Mɔgɔ bɛ sege baara o baara ra, tɔnɔ bɛ sɔrɔ o
ra,
nka ka to kumagbansanfɔ ra, o bɛ fagantanya
dɔrɔn le lase mɔgɔ ma.

24 Hakiritigiw ta naforo le ye o ta masafugula ye,
nka hakirintan ta nalomanya tɛ kɛ foyi ye ni
nalomanya tɛ.

25 Seere canfɔbaga bɛ mɔgɔ nin kisi,
nka seere faninyafɔbaga ta ye nanbara ye.

26 Matigi Ala ɗasiran bɛ mɔgɔ min na, jigiya ba le
bɛ o tigi fɛ,
o tigi bɛ kɛ a ta denw fana dogoyɔrɔ ye.

27 Ka siran Matigi Ala ɗa, o bɛ si di mɔgɔ ma,

a be mɔgɔ kisi saya ta janw ma.

28 Ni jamana mɔgɔw ka caya, o ye masace ta bonya le ye,
nka mɔgɔntanya ye fagama ta ben sababu le ye.

29 Mɔgɔ min be sabari, o ta faamuri ka bon,
nka min jusu gban ka di, o be a ta nalomanya le yira.

30 Jususuma ye mɔgɔ farikolo keneya le ye,
nka nangboya be i ko jorijugu min be mɔgɔ kolo jimi.

31 Ni mɔgɔ min ka desebagato minako juguya, o tigi k'a danbaga le mafiyenya,
nka ni mɔgɔ min ka ja fagantan ma, o tigi k'a danbaga le bonya.

32 Mɔgɔjugu yere ta kewalejugu le b'a laben,
nka mɔgɔ terennin be jigiya soro hali a satuma ra.

33 Hakiritigiya siginin be faamurikebagaw jusukun na,
nka hakiritigiya lonbaga te hakirintanw ce ra.

34 Terenninya le be jamana korota,
nka jurumun ye siyaw bee ta maroyako le ye.

35 Baarden min be tagama ni hakiri ye, o ko ka di masace ye,

nka baaraden min be maroyakow ke, a jusu be bo o koru.

15

¹ Ka mogo jaabi ni kumadiman ye o be a ta jusugban mala, nka kumajugu be mogo ta dimi lawuri.

² Lonniyakuma ce ka ni hakiritigi da ra, nka hakirintan da be nalomanyakumaw le fo.

³ Matigi Ala na be yoro bee ra, a be bee korosira, mogojuguw fara mogojumanw kan.

⁴ Nenkun min be kumadiman fo, o be i ko yiri min be si di mogo ma, nka min be mogo janfa, o be mogo jusu cen.

⁵ Naloman te a face ta ladirikan jate, nka mogo min be son korori ma, o ye mogo ceguman ye.

⁶ Naforo caman be soro mogo terennin ta so, nka mogojugu ta sorota be sege le lase a ma.

⁷ Hakiritigiw da be lonniyakumaw le seri mogow kan, nka o jagon te se ka bo hakirintanw jusukun na.

⁸ Matigi Ala be mogojugu ta saraka haramuya, nka a be mogojumanw ta Aladaari mina.

9 Matigi Ala be mɔgɔjugu ta kewalew haramuya,
nka minw tugunin be terenninya kɔ, a be olugu
kanu.

10 Mɔgɔ min be siranuman bla, kororigbelen le
bena se o tigi ma;
mɔgɔ min te sɔn jarakiri ma, o le be ke o tigi ta
saya sababu ye.

11 Saya dibi ni lahara dibi, o si dogonin te Matigi
Ala ja kɔrɔ,
janko ka n'a fɔ adamaden jusukun!

12 Ka kumakolonfɔbaga jaraki, o man di a ye,
o kosɔn a te sɔn ka taga hakiritigiw fe.

13 Jusudiya be mɔgɔ pada ceɓa,
nka jusukasi be mɔgɔ ninsɔngboya.

14 Mɔgɔ faamurikebaga le be lonniya jini,
nka nalomanya le ye hakirintanw ta baro ye.

15 Lon beɛ ye lonjugu ye janibagato fe,
nka mɔgɔ wasanin be janagbe le ra wagati beɛ.

16 I borofen ye dɔgɔya, nka Matigi Ala pasiran ye
ke i ra,
o ka fisa i ye naforoba sɔrɔ ka to jagban na.

17 Ka flaburunan gbansan domu ni i kanubaga
ye,
o ka fisa i ye taga misisogo tɔrɔnin domu ni i
kɔninyabaga ye.

18 Mɔgɔ jusu gbannin be kere lawuri,
nka mɔgɔ sabarinin be kere mala.

19 Naniw be wuri ka salibagato ta temesira bee
datugu,
nka mɔgɔnuman ta sira ye siraba gbenin le ye.

20 Den hakiriman b'a face jusu suma,
nka adamaden hakirintan b'a bamuso dogoya.

21 Mɔgɔ min hakiri ka dogo, nalomanya ye o tigi
fe pagariko le ye,
nka mɔgɔ faamurikebaga be teren ka taga a ta
sira fe.

22 Ni mɔgow ma sigi ka kuma ka sorɔ ka baara
min dabo, o baara be cen,
nka ni ladibagaw cayara, baara be ja.

23 Kuma jaabikɔnuman, o be mɔgɔ ninsondiya;
ka kuma fo a fowagati ra, o ka di de!

24 Sira min be yelen san fe, janamanya sira,
mɔgɔ hakiriman be o le ta;
sira min be jigi ka taga saya ra, a b'a yere kisi o
sira ma.

25 Matigi Ala be yerebonyabaga ta bon ben,
nka a b'a janto muso ce sanin ta yoro ra.

26 Matigi Ala be naninyajuguw haramuya,
nka kumapumanw saninyanin lo a ja koro.

27 Mɔgɔ min tɛ fa naforojugu ra ka ye, o tigi bɛ
 bono lase a ta so ma,
 nka bonya min bɛ mina dogo ra, mɔgɔ min bɛ o
 haramuya, o tigi bɛ si sɔɔ.

28 Mɔgɔ terennin bɛ miiri folo ka sɔɔ ka mɔgɔ
 jaabi,
 nka mɔgɔjugu da bɛ kumakolonw dɔɔn le fo.

29 Matigi Ala b'a yere mabo mɔgɔjuguw ra,
 nka a bɛ mɔgɔ terenninw ta Aladaari lamɛn.

30 Flerikɛcogonuman bɛ mɔgɔ jusu diya;
 ka kibaro diman lamɛn, o bɛ mɔgɔ kolow kenɛya.

31 Jarakirikuma min bɛ mɔgɔ bla siranuman kan,
 ni mɔgɔ min k'a toro malo o ra,
 o tigi bɛ se ka sigi hakiritigiw cɛ ra.

32 Mɔgɔ min bɛ ban ladiri ma, o tigi t'a nin fɛ,
 nka mɔgɔ min bɛ jarakirikumaw lamɛn, o bɛ
 hakiri sɔɔ.

33 Matigi Ala nasiran bɛ mɔgɔ karan hakiritigiya
 ra,
 nka yerɛmajigi ko ye bonya ye.

16

Matigi Ala le ye Setigi ye fen bɛɛ ra

¹ Adamaden koni bɛ ko miiri a jusukun na,
 nka ni Matigi Ala da ka min latige, o le bɛ kɛ.

² Mɔgɔ ta kewalew bɛɛ bennin lo a yere na na,

nka Matigi Ala le be mogo ta miiriya cogo lon.

³ I ta kow bee to Matigi Ala boro,
ni o kera, i ta koketaw be ja.

⁴ Matigi Ala ka fen bee dan kun do le ra,
hali mogojugu, ale danna lonjugu le koson.

⁵ Matigi Ala be mogo yadanin haramuya;
sigiya t'a ra, Ala tena a to ni a ma a ta hakew
juru sara a ra.

⁶ Ka konuman ke, ani ka can sira tagama, o be
mogo ta kojugu kafari,
Matigi Ala nasiran fana be mogo bo sirajugu kan.

⁷ Ni mogo ta kwalew diyara Matigi Ala ye,
a be hera don hali i ni i juguw ce.

⁸ I ta sorota ye dogoya, nka i ye ke mogo terennin
ye,
o ka fisa sani i ta sorota ye caya, k'a soro i be
tagama terenbariya le ra.

⁹ Adamaden be a ta koketaw jate mina a jusukun
na,
nka Matigi Ala le b'a temesira yira a ra.

Masacew ta ko

¹⁰ Masace darakuma be i ko Ala ta kuma,
o koson ni a be kiti tige, a da man kan ka firi
kuma ra.

11 Sumanikenan bennin ni a sumanikefen bee ye
Matigi Ala ta le ye,
kilo dafanin min o min be boro koro, o bee ye a
ta fen latigenin le ye.

12 Masaw be kewalejuguw haramuya,
sabu terenninya le be masaya sabati.

13 Kuma terenninw ka di masaw ye;
mogw min be can fo, o tigi ko ka di o ye.

14 Masace ta jusugban ye saya ta ciraden le ye,
nka mogw hakiritigi be se k'a jusu suma.

15 Ni ninsondiya be masace pada kan, mogow be
si soro,
ni mogow ko diyara a ye, a be ke i ko sankaba
minw be sanji laban lana.

Adamadenya minacogo

16 Ka hakiritigiya soro, o ka ni ka teme sanin kan
pewu!
Ka faamuri soro, o ka fisa ni warigbe sorori ye
pewu!

17 Mogwnumanw be o temesira mabo kojugu ra;
ni mogw min b'a temesira korosi, o tigi b'a
jantora a yere nin le ra.

18 Yerebonya ko ye halakiri ye,
waso ko ye ben ye.

19 Ka i yere majigi ka sigi ni mogw sabarininw ye,

o ka fisa sani i ye taga sigi ni yerebonyabagaw
ye ka o ta benkanfenw domu.

20 Mɔgɔ min b'a hakiri sigi ka kuma lamɛn, o tigi
bɛ hɛra sɔrɔ,
mɔgɔ min b'a jigi la Matigi Ala kan, o tigi ta bɛ
ɲa.

21 Hakiritigiya bɛ mɔgɔ min jusukun na, o tigi le
bɛ wele ko faamurikebaga,
kumacogonuman fana bɛ mɔgɔ ta kuma baraka
bonya.

22 Mɔgɔ min bɛ tagama ni hakiri ye, hakiri bɛ si
di o tigi ma,
nka nalomanw ta sɛgɛ bɛ bɔ o yɛrɛ ta nalomanya
le ra.

23 Mɔgɔ hakiritigi jusukun le b'a da sɔn hakiri ra,
a bɛ baraka don a ta darakumaw ra.

24 Kumadiman ye li le ye,
a bɛ i jusu diya, a bɛ i fari fana kenɛya.

25 Mɔgɔ bɛ sira dɔ ye, ko a ka ɲi,
nka a laban bɛ taga kɛ saya sira le ye.

26 Kɔngɔ le bɛ baarakebaga bla baara ra,
sabu mɔgɔ da le b'a ɲɔni k'a bla baara ra.

27 Mɔgɔ sɔnkolon bɛ kojugu le labɛn,
a darakuma bɛ i ko tasuma farimanba.

28 Kumayɛlemabaga bɛ mɔgɔw bla ɲɔgɔn na,

nafigi be terimanw faran.

²⁹ Mɔgɔ fariman b'a mɔgɔɲɔgɔn nege,
k'a bla sirajugu kan.

³⁰ Mɔgɔ min b'a ɲa tugu ka kojugu miiri,
mɔgɔ min b'a dagbolo kin, o tigi ka kojugu ke ka
ban.

³¹ Kɔrɔya ta kunsigigbe ye bonya masafugula le
ye,
mɔgɔ min be sira terennin tagama, o le b'a sɔrɔ.

³² Sani i ye ke kerekɛɛfari ye, ke mɔgɔ sabarinin
ye, o le ka fisa;
sani i ye ke kerekɛɛ ye min be dugu mina, ke
mɔgɔ ye min b'a yere mina, o le ka fisa.

³³ Mɔgɔw be kara la* janko ka kow latige,
nka ni ko o ko latigera, i b'a sɔrɔ o bɔra Matigi
Ala yere le ra.

17

¹ Burukunkurun jalan, o ni ɲasuma,
o ka fisa ni bon fanin ye sogo ra, nka lon o lon
kere.

² Jɔnce hakiriman, o laban be ke a matigice ta
denkolon kuntigi ye;
o jɔnce le bɛna cɛn ta ni a matigice dence tɔw ye.

³ O be warigbe don daganin kɔnɔ tasuma ra, ka
sanin yeele furune kan, k'a silɔn,

nka Matigi Ala le be adamaden jusukun segesege.

⁴ Kojugukebaga le b'a janto mɔgɔjuguw ta kuma
ra,
faninyatigebaga le b'a toro malo ka kumajuguw
lamen.

⁵ Mɔgɔ min be fagantan logobo, o tigi b'a dan-
baga le mafiyenya,
mɔgɔ min be nagari do ta cenri koson, Ala tena
o tigi jarakibari to.

⁶ Cekorobaw ta masafugula ye o mamadenw le
ye,
denw fana ta kunkorotasababu ye o worobagaw
ye.

⁷ Mɔgɔkunntan ni kumafokojuman man kan,
janko ka n'a fo fagama ni faninya!

⁸ Minw be bonyafenw di mɔgɔw ma dogo ra, a
be olugu na na ko fla le be o bonyaw ra,
ko ni i ka bonya di doron, ni i boro ka don fen o
fen na, o be na.

⁹ Mɔgɔ min be hake yafa, o be kanuya le jini;
nka min be to ka kosegi hakekow kan, o b'a teriw
mabo a yere ra.

¹⁰ Jarakiko kelen be min na faamurikebaga ye,
hali bisan na keme te o na hakirintan ye.

¹¹ Mɔgɔjugu te foyi jini ni murutiri te;
o ra, ciraden hinabari do le bena ci a kama.

12 Ka ben ni wara do ye min denw bosira a ra,
o ka fisa sani i ye ben ni hakirintan do ye min be
a ta nalomanyakow ra.

13 Mogo min be kojuman sara ni kojugu ye,
kojugu tena mabo o tigi ta so ra ka ye.

14 Ka kere lawuri, ani ka jiwoyoba temesira
dayele, o bee ye kelen ye;
o ra, sani sosori ye na gban, i yere kun bo.

15 Mogo min be jo di kojugukebaga ma, ani min
be kiti ben mogo terennin kan,
Matigi Ala be o mogo fla bee haramuya.

16 Ka hakiritigiya sansongo don hakirintan boro,
o be mun le ja?
Mogo min te miiri, o be se ka hakiritigiya san
cogo di?

17 Mogo ta teri be i kanu wagati bee,
balemaya fana kun ye jogondeme ye degu wa-
gatiw ra.

18 Mogo min hakiri ka dogo, o le be son ka layiri
ta,
k'a yere ke mogo were ta juru ko seere ye.

19 Kere ka di mogo min ye, jurumun le ka di o ye,
mogo min b'a yere korota, o tigi b'a yere ta cenri
le jini.

20 Mogo min jusukun terennin te, o te hera soro,

kojugu fana be ben kumayelembaga le kan.

21 Ni mogo min ka den hakirintan woro, o tigi ta
ye jusukasi ye,
denkolon face te se ka ninsondiya.

22 Jusudiya ye fla panaman le ye,
nka jusukasi be mogo baraka ban.

23 Mogojugu be bonyafen mina k'a dogo a ta
deregeba jukoro,
ka can yelema k'a ke faninya ye.

24 Mogo faamurikebaga ta miiriya be hakiritigiya
le kan tuma bee,
nka hakirintan ta miiriya be yaala ka taga fo
dugukolo dan na.

25 Den hakirintan be dimi don a face ra,
ka jusukasi bla a bamuso ra.

26 Ka бага mogo terennin ma ka wari ben a kan
ko a y'a sara, o man ji;
ka бага fagama ma k'a bugo a ta kojuman
koson, o ma ben.

27 Mogo min b'a kumacogo korosi, o tigi ka ko
lon,
mogo min hakiri siginin lo, o tigi ye faa-
murikebaga ye.

28 Hali naloman, ni a ka se ka je, a be jate
hakiritigi ye;

ni a ka se a da kɔrɔ, a bɛ jate faamurikebaga ye.

18

¹ Kelennamɔɔ b'a yere negerakow le jini,
fen o fen bɛ se k'a sɔn hakirinuman na, a bɛ ban
o bɛɛ ma.

² Hakirintan mako tɛ faamuri ra,
nka k'a yere kɔnɔnɔkɔw fɔ, o ka di a ye.

³ Kojuguke bɛ na ni dɔɔyari ye,
yeremafiyɛnyari, o bɛ na ni lebu ye.

⁴ Kuma bɛ i ko ji min ka dun, i ko kɔ min fara fɔ
ka bɔ kɛɛ ma;
hakiritigiya bɛ sɔrɔ kuma le ra.

⁵ Ka fara kojugukebaga kan,
ka jo bɔsi mɔɔ terennin na kiti ra, o man ji.

⁶ Hakirintan da le b'a bla kɛɛ ra,
a yere darakuma le bɛ bugɔri lase a ma.

⁷ Hakirintan yere darakuma le bɛ kojugu ben a
kan,
a yere ta kumaw le bɛ kɛ jan ye k'a mina.

⁸ Nafigi darakan bɛ i ko domunifen diman,
i b'a kunu cogo min na, a bɛ jigi i kɔnɔbara ra
ten.

⁹ Mɔɔ min b'a boro sumaya baara ra,
o ye cɛnrikebaga dɔɔɔɔ le ye.

10 Matigi Ala tɔgɔ bɛ i ko kɛrɛkunbɛnbɔn,
mɔgɔ terennin bɛ bori ka taga don o so kɔnɔ k'a
yɛrɛ kisi.

11 Naforotigi ta naforo ye a ta dugu barakaman
le ye,
a b'a miiri ko kogojan lo, min b'a tanga fɛn bɛɛ
ma.

12 Ni yɛrɛbonya ka don mɔgɔ jusukun na, o ko ye
cɛnri ye,
nka yɛrɛmajigi ko ye bonya ye.

13 Mɔgɔ min bɛ kɔrɔtɔ ka kuma jaabi k'a sɔrɔ a
m'a bɛɛ lamɛn fɔlɔ,
o ta ye nalomanya le ye, a laban fana ye maroya
ye.

14 Mɔgɔ jusukun le bɛ baraka don a ra k'a to a ye
bana sɔnmɛna,
nka ni i jusu cɛnna ka ban, mun le bɛ se ka i
dɛmɛ?

15 Faamuri jusu bɛ mɔgɔ min fɛ, o le bɛ lɔnniya
sɔrɔ,
hakiritigi toro bɛ lɔnniyakumaw le jini.

16 Mɔgɔ ta bonyafɛnw le bɛ sira dayɛlɛ a ye,
fɔ ka taga a lase fagamaw kɔrɔ.

17 Ni mɔgɔ min kɔnna k'a ta nafɔ kititigeyɔrɔ ra,
a bɛ kɛ i n'a fɔ jo bɛ ale le fɛ,
fɔ mɔgɔ wɛrɛ le ye na, ka na o ko sɛgɛsɛgɛ, can
yɛrɛ bɛ sɔrɔ ka lɔn.

- 18 Karala be kere ban,
a be fangatigiw faran ka o bo jogon na.
- 19 Ka gbara i balema tɔɔnɔnin na, o ka gbelen ka
teme dugu barakaman minari kan;
Masabonba donda belen kari ka di ka teme
kereban kan.
- 20 Mogo da be min fo, i be se ka i ta domuni soro
o sababu ra,
i darakuma be se ka ke sababu ye ka i wasa.
- 21 Saya ni si be soro adamaden nenkun na,
ni kuma ka diya mogo min ye, o tigi fana be kuma
tono soro.
- 22 Ni mogo ka muso soro, a ka fennuman soro,
Matigi Ala ka konumanba le ke a ye fana.
- 23 Fagantan ta kuma ye makarikanw le ye,
nka nafortigi ta jaabiri ye kumagbelenw le ye.
- 24 Mogo jenjogon dow be cenri le lase i ma,
nka teri do be yi, o be noro i ra ka teme hali i
balema kan.

19

- 1 Fagantan min jusukun gbenin lo,
o ka fisa ni mogo hakirintan ye min da te kuma
terennin fo.
- 2 Ka don ko ra ni jusugban ye k'a soro i ma
jatemina ke folo, o man ji;

teriyakojugu fana be mɔɔɔ lafiri.

³ Adamaden ta nalomanya le be cenri lase a ma,
o ko, a b'a jusu bo Matigi Ala korɔ.

⁴ Naforo be mɔɔɔ teriw caya,
nka deɛɛbagato teri be ban a ra.

⁵ Seerejugu jarakibari tena to fiyewu,
faninyafɔbaga fana tena boɔsi.

⁶ Mɔɔɔ caman b'a fe ka o yeɛ ko diya fagamaw
ye,
mɔɔɔ min be mɔɔɔ son, beɛ be ke o teri ye.

⁷ Fagantan balemaw beɛ b'a koninya,
janko ka n'a fo a teriw; olugu be o yeɛ mabo a
ra le;
hali ni a b'a fe ka kuma ni do ye, a te mɔɔɔ si ye.

⁸ Mɔɔɔ min be hakiri jini, o tigi b'a yeɛ nin
kanu;
mɔɔɔ min be faamuri jini, o tigi bena fenɔnuman
sorɔ.

⁹ Seerejugu jarakibari tena to fiyewu,
faninyafɔbaga fana bena halaki.

¹⁰ Mɔɔɔ hakirintan man kan ni mɔɔɔbaya ye,
jon fana man kan ka sigi kuntigiya ra fagamaden
kunna.

¹¹ Mɔɔɔ min be tagama ni hakiri ye, o tigi
sabarinin lo;

mogow b'a hake ta, a te o jate minke, o le ye a ta bonya ye.

12 Masace diminin mankan be i ko jaranbelen kasikan,
nka a ta numanya be i ko gomiji min be sumaya jigi binw kan.

13 Den hakirintan be bono le lase a face ma,
musow ta kere fana ye kodablalabari le ye, i ko ji min be tonitoni tuma bee.

14 Mogo be se ka bon ni naforo soru cen ye i face fe,
nka muso hakiriman dibaga ye Matigi Ala le ye.

15 Salibagatoya be mogo bla sunogoba le ra;
mogo farifaganin le fana be to kongu ra.

16 Mogo min be kuma lamɛn, o tigi b'a nin kisi,
nka mogo min t'a tagamacogo korosi, o tigi be sa.

17 Ni mogo min ka makari desebagato ra, o tigi ka juru le don Matigi Ala ra;
Ala bena a ta konuman sara a ye.

18 I den koro a korowagati ra,
nka i kana dimi a koru k'a faga.

19 Mogo jusu fariman ta fariya hake ka kan ka bo a ra,
ni o te, ni i k'a to yi, i bena a to a b'a mogon were le ke tuun.

20 Ni i be ladirikan men, ka son karan ma,
a laban i fana be ke hakiritigi ye.

21 Miiriya caman be mogo jusukun na,
nka Matigi Ala ka min latige, o le be ke.

22 Min be pini adamaden fe, o ye kopuman ye;
nka fagantan belen ka fisa ni faninyatigebaga ye.

23 Matigi Ala pasiran be si di mogo ma,
a be i wasa, i be si hera ra, kojugu si te se i ma.

24 Salibagato b'a boro don tominan konso,
nka a te se k'a lase hali a da ma.

25 Ni i ka kumakolonfobaga bugo, ni naloman ka
o ye, ale be ceguya;
ni i ka faamuribaga jaraki ko do ra, a be faamuri
soro.

26 Den min b'a face minako juguya, k'a bamuso
gben,
o ye denkolon le ye, den min be mogo lebu.

27 Ne dence, ni i koni b'a fe ka i yere mabo
lonniyakuma ta sira kan,
o tuma i ye ladirikanw lamenni dabra.

28 Seere sonkolon mako te can ra,
kojugu ka di kojugukebaga ye i ko to.

29 Toso labenna kumakolonfobagaw kama,
bugoribere fana labenna hakirintanw ko kama.

20

¹ Duven be mɔgɔ bla kumakolonfɔ ra, minnifen fariman be mɔgɔ bla mankanci ra, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka a yere bla o ra, o tigi te ke hakiritigi ye.

² Masace diminin ta jatige be i ko jaranbelen kasikan jatige; ni mɔgɔ min k'a jusu wuri, o tigi ka kojuguba ke a yere ra.

³ Ka i yere mabɔ kerekow ra, mɔgɔ ta bonya be o le ra, nka naloman bee ka teli ka don kere ra.

⁴ Nene koson, salibagato te son ka bo ka taga sene ke, ni simantigewagati nana se, a be siman jini a te foyi soro.

⁵ Adamaden jusukun ta kolatigeninw be i ko kolon min ji yoro ka jan, nka mɔgɔ faamurikebaga be se ka o ji bi.

⁶ Mɔgɔ caman be o yere ta kojuman lakari, nka lanamɔgɔ yere, o soro man di.

⁷ Mɔgɔ terennin jusukun gbenin lo, a ta den minw be to a ko fe, olugu ta pana!

⁸ Ni masace sigira a ta kititigesiganan kan, a na be kojugu bee ye k'a lon.

9 Jɔn le bɛ se k'a fɔ ko: «Ne ka ne jusukun ko k'a gbɛ,
ne saninyara ka bɔ ne ta jurumun bɛɛ ra?»

10 Ka kilo yɛɛma, walama ka sumanikɛminan yɛɛma,
Matigi Ala bɛ o ko fla bɛɛ haramuya.

11 Hali denfitini ta kɛwalew b'a yira a bɛna kɛ mɔgɔ suguya min ye,
ni a bɛna kɛ mɔgɔ terennin ye, ani mɔgɔsɔbɛ, o bɛ lɔn a ta kɛwalew fɛ.

12 Matigi Ala le ka toro dan mɛnni kama,
ka ja dan yeri kama.

13 I kana a to sunɔgɔ ye diya i ye ka tɛmɛ, ni o tɛ,
fagantanya bɛna ben i kan,
i ja yɛɛ, ni o kɛra, i bɛ fa domuni na.

14 Sannikɛbaga b'a fɔ ko: «Nin man ji, nin man ji fiyewu!»
Nka ni a k'a kɔ don, a b'a fɔ ko ale ka fɛnɔman sɔrɔ.

15 Sanin bɛ sɔrɔ, lulu caman fana bɛ sɔrɔ,
nka lɔnniyakuma dawula ka bon ni a bɛɛ ye.

16 Ni mɔgɔ min k'a yɛɛ kɛ mɔgɔ wɛɛ ta juru ko seere ye,
o tigi ta derege ka kan ka mina a ra ka o juru tɔnɔmasigi;
ni mɔgɔ min ka layiri ta, ko a bɛ lɔ ni mɔgɔ wɛɛ ta ko ye,

fɛn dɔ ka kan ka mina o tigi ra k'a kɛ a sarati ye.

17 Domuni min sɔrɔra nanbara ra, o ka di mɔgɔ
da ra,
nka a laban bɛ kɛ bɛrɛkoro le ye ka i da fa.

18 Ladiri le bɛ mɔgɔ ta kokɛtaw ja,
sani i ye taga kɛrɛ ra, i ka kan ka hakiri jini folo.

19 Nafigi bɛ mɔgɔw ta gundow labɔ kɛnɛ kan,
mɔgɔ min da ka fiyɛn, i kana o tigi kɛ i jɛnɔgɔn
ye.

20 Ni mɔgɔ min k'a faɛ ni a bamuso mafiyɛnya,
o tigi ta fitina bɛ faga k'a to dibiba cɛ ma.

21 Naforo min barara ka sɔrɔ jooɓa jooɓa,
a laban, baraka tɛ kɛ o ra.

22 I kana a fɔ ko: «Ne bɛna nin kojugu juru sara
le!»
A to Matigi Ala ma, ale bɛna i bɔsi.

23 Kilo suguya fla, fiyeerefɛn kelen, Matigi Ala bɛ
o haramuya;
sumanikenan dayaganin, o man ji.

24 Mɔgɔ ta dunɔnalatigɛ bɛ Matigi Ala le boro,
o kosɔn adamaden yɛrɛ tɛ se ka foyi faamu a yɛrɛ
ta kow ra.

25 Mɔgɔ min b'a da teliya k'a fɔ ko: «Ne bɛ nin
di Matigi Ala ma»,

o dajuru tanin ko a be soro ka miiri, o tigi b'a
yere sen don jan le ra.

26 Masace hakiritigi be mogojuguw fiye, ka o
woloma ka bo mogotow ce ra,
a be simangbasiwotoro senw yelen o kan ka
teme.*

27 Matigi Ala ta fitina be yeelen bo adamaden nin
kono,
o le be mogojusukun kononoyoro bee segesege.

28 Numanya ni kankelentigiya, o le be masace
tanga,
kopuman le be baraka don a ta fanga ra.

29 Kanbelenw ta masiri ye o ta baraka le ye,
nka kunsigigbe ye mogokorobaw ta noro ye.

30 Bisan ta jorinow, o ye kojugukebaga ta kojugu
fla ye;
a be bugori min mina, o le b'a jusukun saninya.

21

1 Masace jusukun be Matigi Ala boro kono i ko
jiwoyo,
ni fan min k'a diya, a b'a nasin o fan na.

2 Mogo ta kewalew bee ka ni a yere na na,

---

* **20:26** 20.26 O koru ye ko a b'a ke i ko simangbasibagaw b'a
ke cogo min na: O be siman gbasi, k'a fiye, walama o be wotoro
senw bori a kan k'a naga bo a ra.

nka Matigi Ala le be mogo jusukun cogoya lon.

³ Ka terenninya ni can sira tagama,
Matigi Ala fe, o le ka fisa ni sarakabo ye.

⁴ Yereyira be o flerikecogo ra, yerebonya be o
jusukun na;
mogojuguw ta dawula bee ye jurumun le ye.

⁵ Mogo min be jatemala ke a ta baara ra, o laban
be nafa soro,
nka mogo min be koroto kow ra, o tigi be
fagantanya.

⁶ Ka naforo soro faninya sababu ra,
o be i ko fono temeto, min be saya lase mogo ma.

⁷ Mogojuguw ta kewalejuguw le bena ke o mi-
nasababu ye,
sabu o te son ka can sira tagama.

⁸ Kojugukabaga ta kewalew si terennin te,
nka mogo jarakibari tagamacogo ka ni.

⁹ Ka si logologonin do ra biribon kunna*, o belen
ka fisa,
sani i ye si ni muso keretigebaga ye bon kelen
na.

¹⁰ Mogojugu jusukun be sama kojugu le no fe,

---

* **21:9** 21.9 O wagati ta bonw tun ye biribonw le ye. Mogo tun be se ka la o bonw san fe fundeninwagati ra, nka a tun man kan ka ke mogo siyoro ye.

a tɛ makari hali a teri ra.

11 Ni i ka kumakolonfɔbaga bugɔ, ni naloman ka
o ye, ale bɛ hakiri sɔrɔ;
ni i ka hakiri di hakiritigi ma, o bɛ dɔ fara a ta
lonniya kan.

12 Terenninya tigi Ala ja lonin bɛ mɔgɔjugu ta so
ra,
a bɛ halakiri ben mɔgɔjuguw kan.

13 Ni mɔgɔ min k'a toro datugu dɛsɛbagatɔ
kulekan na,
lon dɔ ale yɛrɛ fana bɛna kule, nka mɔgɔ tɛna a
jaabi.

14 Ka bonyafɛn dogo k'a di mɔgɔ ma, o b'a tigi ta
dimi mala,
ka bonyafɛn dogo i ta deregeba jukɔrɔ k'a di
mɔgɔ ma, o b'a tigi ta jusugban mala.

15 Ka can sira tagama, o ye jaгарiko le ye mɔgɔ
terennin fɛ,
nka o ye siranyakoba le ye mɔgɔ terenbari fɛ.

16 Adamaden min bɛ a yɛrɛ mabɔ hakirisɔrɔsira
ra,
o laban bɛna taga a yɛrɛ sɔrɔ suw le cɛ ra.

17 Kodiman kanubagajugu bɛ kɛ fagantan ye,
duvɛn ni fendiman kanubagajugu tɛ kɛ waritigi
ye fiyewu!

18 Mɔgɔjugu le be ke mɔgɔ terennin kun-
mabɔsara ye,
janfamɔgɔ be bla mɔgɔnuman nɔ ra.

19 Ka sigi jamana dɔ ra kongokolon kɔnɔ i kelen
na yi, o belen ka fisa,
sani i ye sigi ni muso keretigebaga
mɔgɔtɔɔrobaga ye.

20 Fɛnɔnuman ni turu maranin be mɔgɔ hakiritigi
ta so kɔnɔ,
nka adamaden hakirintan be a ta beɛ domu ka
ban.

21 Ni mɔgɔ min ka tugu terenninya ni koɔnuman
kɔ,
o tigi be si sɔrɔ, ani terenninya, ani bonya.

22 Hakiritigi be se ka don cɛfariw ta dugu kɔnɔ,
o jigi tun be o ta bon barakaman min kan, a be
o ci.

23 Ni mɔgɔ min k'a da ni a nenkun kɔrɔsi,
o tigi b'a yerɛ kisi degu ma.

24 Yerɛyirabaga ni yerɛwasobaga tɔgɔ le ye ko
kumakolonfɔbaga;
a be a ta kow ke ni a jusu gbanninba ni yerɛyira
le ye.

25 Salibagatɔ ta negerafenw sɔrɔbariya b'a faga,
sabu a boro tɛ sɔn baara ma.

26 Tere beɛ, a be jabo fɛnw fɛ, a tɛ wasa;

nka mɔgɔ terennin bɛ mɔgɔ sɔn, hali a tɛ
jatemina kɛ a ra.

²⁷ Matigi Ala bɛ mɔgɔjuguw ta saraka haramuya,
janko ka n'a fɔ ni o saraka bɔra ni miiriyajugu
ye.

²⁸ Seere faninyafɔbaga bɛ halaki,
nka mɔgɔ min bɛ ko lamɛn ka ja, o ta kuma le
bɛ laban.

²⁹ Mɔgɔjugu b'a kun gbɛɛya ka kow kɛ,
nka mɔgɔnuman kɔni, ale b'a janto a yɛrɛ ra.

³⁰ Hakiritigi si tɛ yi, faamuribaga si tɛ yi, ladibaga
si tɛ yi,
min bɛ se ka lɔ Matigi Ala ja kɔrɔ.

³¹ Sow kɔni bɛ labɛn kɛrɛkelon kama,
nka sesɔrɔri bɛ bɔ Matigi Ala le ra.

22

¹ Tɔgɔnuman ka fisa ni naforoba ye;
warigbɛ o, sanin o, mɔgɔw ye kɛ i fɛ, o le ka fisa
ni nin bɛɛ ye.

² Naforotigi o, fagantan o,
Matigi Ala le ye nin fla bɛɛ danbaga ye.

³ Ni mɔgɔ ceguman ka kojugu nato ye, a bɛ dogo,
nka naloman bɛ kojugu ye, ka taga don a ra, k'a
yɛrɛ tɔrɔ.

⁴ Yere majigi, ani Matigi Ala nasiran,
o tɔnɔ ye naforo ni bonya ni si ye.

⁵ Naniw, ani janw le be mɔgɔ terenbari ta sira
kan,
nka mɔgɔ min b'a janto a yere ra, o b'a yere
mabɔ o fenw na.

⁶ Den ka kan ka sira min ta, a karan o ra,
ni o kera, hali ni a korɔyara, a tena o sira bla.

⁷ Naforotigiw le ye fagantanw kuntigiw ye,
jurutabaga ye jurudonbaga ta jon ye.

⁸ Ni mɔgɔ min ka juguya dan, o be kojugu siman
le tige,
a tun be a ta jusugban ben mɔgɔw kan ni bere
min ye, o be tunu.

⁹ Mɔgɔ hinabaga le be baraka sɔrɔ,
sabu a be a ta domuni dɔ di fagantanw ma.

¹⁰ Ni i ka kumakolonfɔbaga gben, kere be ban,
sɔsori ni jɔgɔnfiyenyari beɛ be dabla.

¹¹ Jusukungbeninya ka di mɔgɔ min ye, min be
kumajuman fɔ,
o tigi be ke masace teri ye.

¹² Matigi Ala b'a janto lonniya ra,
nka a be mɔgɔjanfabaga ta kumaw cen.

¹³ Salibagato ko: «Jara be kene ma!

Ni ne bora, a bena ne faga sira kan yi!»

¹⁴ Muso sungurubaw da ye dingadun le ye,
ni Matigi Ala dimina ce min korɔ, o ce le be ben
o dinga kɔnɔ.

¹⁵ Fatɔya le sirinin be denmisen jusukun na,
korori bisan le be se k'a mabɔ a ra.

¹⁶ Mɔgɔ min be fagantan minako juguya janko
k'a yere ta naforo caya,
walama mɔgɔ min be naforotigi son, o tigi be
laban fagantanya le ra.

Mɔgɔ ka kan k'a yere korɔsi

¹⁷ I toro malɔ ka hakiritigiw ta kuma lamɛn!
I janto ne ta lonniyakumaw ra.

¹⁸ Sabu ni i ka o kumaw mara i jusukun na,
k'a fɔ i da ra tuma beɛ, o ka di.

¹⁹ Ne bena ele fana karan bi,
janko i ye i jigi la Matigi Ala kan.

²⁰ Yala ne ma ladirikan ni lonniyakuma
bisaba sebe ka o di i ma wa?

²¹ Ne ka cankumaw le fɔ i ye, sigiya te kuma
minw na,
janko i ye i cibaga jaabi ni jaabiri panaman ye.

²² I kana dɛɛɛbagatɔ tɔɔɔ, ko dɛɛɛbagatɔ lo,
i kana panibagatɔ sege kititigeyɔɔɔ ra;

²³ sabu Matigi Ala bena lo ni o kunko ye,
minw ka o borofenw mina, a bena olugu nin
mina o ra.

24 I kana teriya don ni mogo jusubatigi ye,
mogo min jusu gban ka di, i kana o ke i jehogon
ye.

25 Ni o te, i bena a ta kokocogo ladegi,
ka i yere mina jan na.

26 Minw be layiri ta, ka o yere ke mogo were ta
juru ko seere ye,
i kana ke o mogo do ye.

27 Ni i yere k'a lon ko i tena se k'a sara,
mun na i b'a to o ye na hali i ta lanan ta ka bo i
koro?

28 I bemaw tun ka kabakuru min bla kabini
folofolo ka yorow dan sigi,
i kana o kabakuru bo a no ra.

29 Ni i ka mogo o mogo ye min timina ka di a ta
baara ra,
a laban o tigi bena taga baara ke masacew le ye,
a tena baara ke mogo gbansanw ye tuun.

23

1 Ni i sigira domuni na ni fagama do ye,
min be i ja koro, i yere koro si o ra kosobe.

2 Ni i ye mogo ye min nogo ka bon,
o tuma muru la i kan na de!

3 I kana jabo a ta domuni dimanw fe,
sabu mogonegedomuni lo.

4 I kana i yere sege ko i be ke nafortotigi ye;
o bo i ta miiriya ra!

⁵ A dan ye i ja ye la naforo kan dɔrɔn, o y'a sɔrɔ
a tununa,
sabu sigiya t'a ra, a be kamanw don a yere ra,
ka wuri i ko bɔn, ka taga san fe.

⁶ I kana sɔn ka mɔgɔ tɛgɛgbɛlɛn ta domuni domu,
i kana nabɔ a ta domuni dimanw fe;

⁷ sabu mɔgɔ dɔ lo, ni a ka wari o wari bɔ, a be o
bɛɛ jate mina a yere kɔnɔ;

a b'a fɔ i ma ko: «A domu! A min!»
K'a sɔrɔ o kuma tɛ bɔra a jusukun na.

⁸ A laban, i ka to min o min domu, i bɛna o fɔɔnɔ;
i ka kumadiman minw fɔ a ye, o bɛɛ kɛra
gbansan ye fana.

⁹ I kana kuma ka don mɔgɔ hakirintan toro ra,
sabu a bɛna i ta hakiritigiyakumaw mafiyɛnya.

¹⁰ Kabakuru min blara kabini fɔlɔfɔlɔ ka yɔrɔw
dan sigi, i kana o bɔ a nɔ ra,

i kana don feritaw ta foro ra;

¹¹ sabu baraka be o ta hakebɔbaga ra,
ale le bɛna lo ni o kunko ye ka i kɛrɛ.

¹² I sɔbɛ don karan na ni i jusu bɛɛ ye,
i toro malɔ ka lonniyakumaw lamen.

¹³ I kana den tanga korori ma;
ni i k'a koro ni bisan ye, a tɛ sa.

¹⁴ Ni i b'a koro ni bisan ye,
i b'a nin le kisira saya ma.

Denfaw ta ladirikanw

¹⁵ Ne dence, ni hakiritigiya be ele jusu ra,

o bena ne fana jusu diya.

¹⁶ Ni kumajumanw ka bo i da ra,
o le bena ne jusu jagari kosebe.

¹⁷ I kana jabo jurumunkebagaw fe,
nka Matigi Ala nasiran le ye ke i jusu ra lon be;
¹⁸ ni o kera, i bena labankopuman soro,
i jigi fana tena tige.

¹⁹ Ne dence, ele koni ye ne lamen ka ke hakiritigi
ye,
ka i hakiri bla sirajuman kan.

²⁰ I kana ke ni dorotow ye,

walama minw be o ta ke sogobadomu ye;

²¹ sabu dorotow, ani domunibakebagaw laban ye
fagantanya ye.

O be to o sunogo le ra, fo ka na o kannaderege
bee ban ka o bla fanikolondon na.

²² I face lamen, sabu ale le ka i woro,
i kana i bamuso fana dogoya hali ni a korora.

²³ Can san, i kana a fiyeere,
hakiritigiya, ani ladiri, ani faamuri san.

²⁴ Mogo terennin face koni be jagari yere le,
mogo min ka den hakiriman woro, o be
ninsondiya le.

²⁵ A to i face ni i bamuso ye ninsondiya;
i bamuso ka i woro, a to a ye jagari.

Muso yaalabaga

²⁶ Ne dence, i yere di ne ma,
ne ta kumaw kanu, k'a sira tagama;

27 sabu jatɔmuso ye dingadun le ye,
muso yaalabaga ye kolɔn le ye, min kɔnɔ
gbendenin lo.

28 A bɛ dogo ka cɛw kɔnɔ i ko benkannikɛbaga;
cɛ minw bɛ o ta musow janfa, a bɛ olugu caya
cɛw cɛ ra.

Dɔrɔminbaga

29 Jɔn le bɛ «yooyi» fɔ? Jɔn le bɛ «waayi» fɔ?
Jɔn le bɛ kɛrɛ ra tuma bɛɛ? Jɔn le bɛ jusukasiku-
maw fɔ tuma bɛɛ?

O bɛ jɔn le bugɔ gbansan k'a mandimi tuma bɛɛ?
Jɔn nadenw wulennin lo tuma bɛɛ?

30 Minw bɛ to duvenminyɔrɔ ra ka mɛɛn, olugu
lo;
minw bɛ to ka duven suguya caman jagami k'a
min, olugu lo.

31 I kana duven ja wulencogo fɛ ka jabo a fɛ dɛ!
I kana a kangatɔ ni a manamanatɔ fɛ fiye kɔnɔ
ka jabo a fɛ dɛ!

A kɔni jigi ka di mɔgɔ kan na,

32 nka a laban, a bɛ i kin i ko sa,
a bɛ i sɔgɔ i ko fɔnfɔnnin.

33 O tuma i ja bɛ to ka minimini, i bɛ fɛn wɛrɛw
ye,
i ta miiriya bɛ i bla kumakunntanfɔ ra.

34 I bɛ kɛ i ko mɔgɔ min lanin bɛ kɔgɔji cɛ ma,
i ko mɔgɔ min lanin bɛ kurunba fifatɔ ta
fanisiribere san fɛ.

35 I b'a fɔ ko: «O bɛ ne bugɔra, nka a tɛ digira ne
ra,

o bɛ ne bugɔra ni bisan ye, nka a tɛ ne dimina!
Ne bɛna se ka wuri tuma juman le dɛ,
janko ka dɔ wɛrɛ min tuun?»

24

Mɔgɔ hakiritigi ni mɔgɔjugu

¹ I kana nabo mɔgɔ kewalejuguw fe,
i kana o ta jenɔgɔnya jini.

² Sabu o jusukun be cenri le miiri,
o da be kojuguw dorɔn le fo.

³ So be lo hakiritigiya le sababu ra,
baraka be don so ra faamuri le sababu ra.

⁴ Bonw be fa lonniya le sababu ra,
ka fa fen nafamanw, ani fendiman suguya bee
ra.

⁵ Mɔgɔ hakiritigi baraka ka bon,
do le fana be to ka fara mɔgɔ kolɔnbaga baraka
kan;

⁶ sabu mɔgɔw be hakiri min di i ma, o le sababu
ra i be se ka kere ke;
ni ladibagaw ka caya, o le be na ni sesorori ye.

⁷ Hakiritigiya yoro ka jan naloman ma,
o koson a te a da ye le ka kuma dugu donda ta
jogonyew ra.

⁸ Mɔgɔ min be janfa siri ka kojugu ke,
o tigi togo le ye ko cenrikebaga.

⁹ Naloman be ko o ko naninya, o bee ye jurumun
le ye;
mɔgɔw be kumakolonfobaga haramuya.

¹⁰ Ni wagatigbelen ka se, ni i ka i fari faga,
o tuma i baraka ka dogo de!

11 O be tagara ni minw ye o fagayɔrɔ ra, olugu
bɔsi,
minw fifato be tagara fagayɔrɔ ra, olugu kisi.

12 Ni o tɛ, ni i ko: «Ne tun m'a lɔn!»
O tuma, min be adamaden jusunankow lɔn, ale
tɛ a yera wa?

Min b'a janto i nin na, yala ale t'a lɔn wa?
Yala a tɛna bɛɛ kelen kelen sara ka kapa ni a ta
kɛwalew ye wa?

13 Ne dence, li domu, sabu a ka di,
li min be bɔ lɔnaga ra, o ka timi mɔgɔ da kɔnɔ
cogo min na,

14 i ka kan k'a lɔn ko hakiritigiya fana ka di i
jusukun ye ten le.

Ni i k'a sɔrɔ, i bɛna labankɔnuman sɔrɔ,
i jigi fana tɛna tige.

15 I kana ta juguya fɛ ka jan la mɔgɔ terennin ja
a ta so,
i kana a sigiyɔrɔ cɛn;

16 sabu mɔgɔ terennin be se ka ben sipaga
wolonfla, nka a be wuri a bɛɛ ra,
k'a sɔrɔ kojugukɛbagaw be to kojugu ra ka o yere
halaki pewu.

17 Ni i jugu ka ben, i kana pagari o ra,
ni a sen ka talon, i jusu kana diya o ra;

18 ni o tɛ, ni Matigi Ala ka o ye, o tɛna diya ale
ye;
o ra, dimi min tun b'a jusu ra i jugu kama, a be
o ban.

19 I kana i jusu gban mɔgɔ kɛwalejuguw kosɔn,

i kana ɲabo mɔgɔjuguw fɛ;
 20 sabu mɔgɔ kɛwalejugu tɛ labankonuman soro,
 mɔgɔjugu ta fitina bɛ faga.

21 Ne dence, siran Matigi Ala ɲa, siran masace ɲa,
 i kana don mɔgɔ murutininw ta jɛn ra;
 22 sabu cɛnri bɛna bara ka ben o kan le,
 Matigi Ala ni masace fana bɛna kojugu min la o
 kan, jɔn ka o lon?

Hakiritigiw kumakan

23 Nin ye hakiritigiw ta kuma do werew ye:
 Ka mɔgɔ do fisaya ni do ye kiti ra, o man ɲi.
 24 Kititigɛbaga min b'a fo mɔgɔjugu ma ko: «I ma
 jaraki!»
 Jama bɛna o danga, mɔgɔw bɛna a mangboya.
 25 Nka min bɛ mɔgɔjugu jaraki, o ta le bɛ ɲa;
 dugawu ni hera le bɛ ale kan.

26 Ni i bɛ mɔgɔ jaabi, ni i ka gbɛ a tigi ye,
 o le b'a yira ko i b'a kanu.

27 I ta kenɛmabaaraw kɛ ka ɲa,
 i ta foro labɛn ka ɲa
 o ko, i ye i ta bon lo.

28 I kana kɛ seere ye ka i mɔgɔɲogɔn jaraki
 gbansan,
 i kana mɔgɔw lafiri ni i darakan ye.

29 I kana a fo ko: «A ka min kɛ ne ra, ne bɛna o
 ɲogɔn le kɛ a ra,

nin ce nin ka min ke ne ra, ne bena o juru sara
a ra.»

Salibagato

³⁰ Ne temena salibagato do ta foro koro,
ne temena mago jusuntan do ta rezenforo koro.

³¹ Ne k'a ye ko naniw wurira fan bee ra,
binw falenna ka yoro bee datugu,
kabakurukogo min tun k'a lamini, o benna.

³² Ne k'a fe, k'a jate mina kosebe,
ne ka min ye, o ka ne ladi.

³³ Ka sunogo donin, ka i na tugu ka jingo donin,
ka i boro fla kuru ka la donin,

³⁴ ni i ka to o ra, fagantanya bena bara i ra, i ko
son be bara mago ra cogo min na,
jani bena bara i ra i ko kerekece murutigi be
bara mago ra cogo min na.

25

Masacew ka kan ni bonya le ye

¹ Masace Sulemani ta zana do werew ye nin ye;
Zuda masace Ezekiyasi ta magow le tun ka
olugu sebe.

² Ka kow dogo, Ala ta bonya be o le ra;
ka kow segesege, masaw ta bonya be o le ra.

³ Sankolo janya te se ka lon, dugukolo dunya te
se ka suma,
masace jusukun fana te se ka segesege k'a cogo
lon.

⁴ Ni warigbe kora ka nogo bo a ra,

o tuma saninfagabaga be se k'a lalaga k'a ke minan do ye.

⁵ Ni mogojuguw gbenna ka bo masace koro, a ta fanga be baraka soro terreninya sababu ra.

⁶ I kana i yere bonya masace na koro, i kana i yere bla mogobaw loyoro ra;

⁷ sabu mogow ye i wele k'a fo i ma ko: «Wuri ka na sigi na fe yan,» o ka fisa, sani o ye na i dogoya fagamaw yere na na.

Kokecogojuman ni kumacogojuman

⁸ I na ka fen min ye, i kana teliya ka taga o fo kititigeyoro ra, ni o te, ni i kitikeogon nana kiti ben i kan ka i lamaroya, i bena a ke di sisan?

⁹ Ni ko ka don i ni i sigiogon ce, o janabo aw ni jogon ce, nka i kana mogo were ta gundo fo.

¹⁰ Ni o te, ni a tigi nana a men, a bena i lamaroya; o tuma ele ta togjugu tena fo ka ban.

¹¹ Sanin yiriden bisigi kera ka warigbe jegen, o ye kuma bennin fonin ye a fowagati ra.

¹² Tororanegge saninlaman, ani sanin yereworo masirifen be cogo min na, hakiritigi ta jarakirikuma be ten le a lamembaga toro ra.

¹³ Jisuma be min na mogo ye simankanwagati ra, fundenin na, ciradenjuman be o le na a cibaga ye;

a b'a matigice jusu suma.

14 Sankaba ni sanfɔɔɔ min te sanji lana,
o ye mɔɔɔ dɔ ye min b'a yere tando ko ale be
mɔɔɔw sɔn, k'a sɔɔɔ can te.

15 Sabari sababu ra, mɔɔɔ be se ka fagama ta
miiriya yeɔema,
kumadiman be se ka hali korokun ci.

16 Ni i ka li sɔɔɔ, min be i bɔ o dɔɔɔn le domu,
ni o te, ni i ka fa a ra k'a dama tɔmɔ, i b'a fɔɔɔɔ.
17 I kana to ka taga i mɔɔɔɔɔɔɔ ta so tuma beɔ,
ni o te, ni a nana sege i kɔɔɔ, a laban a be i
kɔninya.

18 Berekuru, walama kerekemuru, walama bibe
nunbɔnin be min ke mɔɔɔ ra,
mɔɔɔ min be ke seerejugu ye a mɔɔɔɔɔɔɔ kama,
o tigi be o ɔɔɔɔn le ke mɔɔɔw ra.

19 Nin min yɔɔɔyɔɔɔra, walama sen min mugura,
ka i jigi la o kan,
o be i n'a fɔ i be i jigi la janfamɔɔɔ kan i degu
wagati ra.

20 Ka i ta derege bɔ i kan na nɔnɔ ra,
walama ka lemurukumu ke segen kan*,
o be i ko ni i be ɔagari dɔnkiri la mɔɔɔ jusu
kasinin ye.

---

* 25:20 25.20 Kitabu dɔw kɔnɔ a sebera ko: ka lemurukumu ke
jori kan.

21 Ni kongo be i jugu ra, domuni di a ma.

Ni minlogoto b'a ra, ji di a ma.

22 Ni i be o kera, a be i ko i be takami le cera ka
o ke a kun na;

Matigi Ala fana bena i sara.

23 Sahiliyanfan fofo be na ni sanji ye cogo min
na[†],

nenkun min be mogo korofa dogo ra, o fana be
na ni panasisi ye.

24 Ka si logologonin do ra biribon kunna[‡], o belen
ka fisa,

sani i ye si ni muso keretigebaga ye bon kelen
na.

25 Jisuma ka di mogo segenin minlogoto ye cogo
min na,

kibaro diman ye bo fo jamanajan do ra ka n'a fo
i ye, o fana ka di ten le.

26 Bununji duurunin, ani kolonji cennin be cogo
min na,

ni mogo terennin k'a yere to kojugukebaga boro,
a be ke ten le.

27 Ka li domu k'a dama teme, o man ji,

ka bonya jini k'a dama teme, o man ji.

28 Dugu min lablanin lo, ni laminikogo t'a ra,

o ye mogo do ye min te se k'a yere mina foyi ra.

[†] **25:23** 25.23 O jamana ra, sanji be bo sahiyanfan le fe.

[‡] **25:24** 25.24 Aw ye 21.9 fe.

26

Hakirintanw

¹ Nεnε man ji fundeninwagati ra,
sanji man ji simankanwagati ra,
bonya fana man ji hakirintan kan.

² Kɔnɔnin bε wuri ka taga cogo min na,
walama naganaganin bε tεmε cogo min na,
ni i ka mɔgɔ danga k'a sɔrɔ kun t'a ra, o danga
fana bε tεmε le.

³ Bisan ka kan ni so ye, karafe ka kan ni fali ye,
bere ka kan ni hakirintan kɔ ye.

⁴ I kana hakirintan jaabi ka kaɓa ni a ta hakirin-
tanya ye,
ni o tε, i fana bε kε a bɔɔgɔnko dɔ ye.

⁵ Hakirintan jaabi ka kaɓa ni a ta hakirintanya
ye,
ni o tε, a bεna a yεε jate hakiritigi ye.

⁶ Ni mɔgɔ min k'a ta cira don hakirintan boro,
a kera i ko o tigi k'a yεε sen tige le, ka kunko dɔ
lase a yεε ma.

⁷ Nabara senw tε foyi ja a ye cogo min na,
ni hakirintan da ka zana fɔ, o fana tε foyi ja.

⁸ Ni i ka hakirintan bonya,
a kera i n'a fɔ i ka kabakuru siri tafura kɔnɔ ko
i b'a bon.

⁹ Zana bε hakirintan da ra,

o be i ko ḡanibisan donna dɔrɔtɔ boro.

10 Mɔgɔ min be hakirintanw beɛ ta baara ra,
ni a ka min o min tɛmɛtɔ ye, a be o ta,
o tigi be i ko kalantigi min be mɔgɔw beɛ bonna
ka o mandimi.

11 Wuru be sekɔ a ta fɔɔnɔ ma cogo min na,
hakirintan fana be sekɔ a ta nalomanya ma ten
le.

12 Ni i ka mɔgɔ o mɔgɔ ye min b'a yere jate
hakiritigi ye,
mɔgɔ ka kan k'a jigi la hakirintan kan ka tɛmɛ o
tigi kan belen.

Salibagato

13 Salibagato ko: «Waraba dɔ be sira ra,
jara be yaalayaalara sirada ra!»

14 Kon be to ka yeɛma a donyɔrɔw kan cogo min
na,
salibagato be to ka yeɛma a ta lanan kan ten le.

15 Salibagato b'a boro don tominan kɔnɔ,
nka ka to lase a da ma, o b'a sege.

16 Salibagato b'a yere jate hakiritigi ye,
ka tɛmɛ hali cɛ wolonfla kan, minw be mɔgɔ
jaabicogo lon.

Keretigebaga

17 Tɛmɛbaga min b'a yere jagami kere dɔ ra min
t'a ta ye,

o be i ko mogo min be wuru ye, k'a mina a toro ma.

18 Fato be bije tasumamanw bon,
ka kalan bon ka mogow faga cogo min na,
19 mogo min b'a mogowogon janfa,
ka soro k'a fo ko: «Ne tun be toron le kera,» o tigi fana be ten le.

20 Ni logo banna, tasuma be faga,
ni nafi te yi, kere be ban!

21 Finfin be ke takami ye cogo min na,
logo be tasuma mana cogo min na,
keretigebaga be kere juguya ten le.

22 Nafi darakan be i ko domunidiman,
i b'a kunu cogo min na, a be jigi i konobara ra ten.

23 Ka warigbe pagaminin ke ka bogodaga ko mun,
o ye kumadimanfobaga kononjugu ye.

24 I jugu be se ka i nege n'a darakan ye,
k'a soro nanbara le fanin b'a jusukun na.
25 Hali ni a k'a kumakan diya cogo o cogo, i kana la a ra,
sabu haramu wolonfla le b'a jusukun na.
26 Koninya min b'a jusukun na, a be nanbara ke ka o dogo,
nka a laban, a ta juguya be yira kene kan bee ja na.

27 Mogo min ka dinga sogi, o tigi le be ben a konon,

mɔgɔ min ka kabakuru kolonkolon, kabakuru be
kɔsegi ka ben o tigi yere le kan.

²⁸ Faninyafɔbaga be kuma ka digi mɔgɔ minw na,
a be olugu kɔninya fana;
da min be mɔgɔ nege, o be cenri ke.

27

Ladirikanw

¹ I bena min ke sini, i kana i yere tando o ra bi,
sabu min be se ka ke sisan ni sini ce, i te o lon.

² Mɔgɔ tow le ka kan ka i tando, i yere te,
a to mɔgɔ were ye i tando, a kana bo i yere da
ra.

³ Kabakuru ka gbiri, kenken fana ye fen gbiriman
ye,
nka naloman be dimi min don mɔgɔ ra, o doni
ka gbiri ni nin fla bee ye.

⁴ Jusugban ye kojuguba ye, dimi ye jiba woyoto
le ye,
nka jon be se ka lo ka celiya kono?

⁵ Mɔgɔ ye gbe i ye, ka i jaraki, o ka fisa,
sani a ye ta kanuya fe ka i ta jaraki dogo i ma.

⁶ I teri min be kuma ka digi i ra, o le be i fe,
nka i jugu be i nege le ni a ta kanuyaforiw ye.

⁷ Mɔgɔ fanin be ban li ra,

k'a sorɔ kɔngɔɔ fɛ, fɛn bɛɛ ka di, hali fɛn kunaman.

⁸ Mɔgɔ min bɛ bɔ a ta so ka taga fɔ yɔrɔjan, o bɛ i ko kɔnɔ min bɛ bɔ a ta jaɗa kɔnɔ ka taga fɔ yɔrɔjan.

⁹ Turu kasadiman ni wusunan bɛ mɔgɔ ninsɔndiya, nka teriya ta diyanya le bɛ mɔgɔ jusu saaro.

¹⁰ I kana ban i teri ra, walama i face ta teri, ni cɛnri ka se i ma, i kana taga i balema dɔ ta so; sabu i siginɔgɔn min yɔrɔ ka surun i ra, ale ka fisa ni i balema ye, min yɔrɔ ka jan i ra.

¹¹ Ne dence, kɛ hakiritigi ye, ka ne jusu diya, ni o kɛra, ne bɛna se ka ne mafiyenyabagaw jaabi.

¹² Ni mɔgɔ ceguman ka kojugu nato ye, a bɛ dogo, nka naloman bɛ kojugu ye, ka taga don a ra, k'a yɛrɛ tɔɔrɔ.

¹³ Ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye, o tigi ta derege ka kan ka mina a ra ka o juru tɔnɔmasigi; ni mɔgɔ min ka layiri ta, ko a bɛ lɔ ni muso yaalabaga dɔ ta kunko ye, fɛn dɔ ka kan ka mina o tigi ra ka o kɛ a sarati ye.

¹⁴ Ni i bɛ taga dugawu kɛ i teri ye ni kanba ye sogɔmada jooɗa fɛ,

a be ke i n'a fo i b'a dangara le.

15 Ji min be tonitoni tuma bee sanji wagati ra, ni
a te lo ka ye,
o ni muso keretigebaga bee ye kelen ye.

16 Ni mogo min ko a b'a lalo, a kera i n'a fo o tigi
ko a be fono le lalo,
walama ko a be turuji dere k'a mina a tege kono.

17 Nege be nege dabo,
mogo le b'a mogonogon son hakiri ra.

18 Ni mogo min k'a janto torosun na, o tigi le b'a
den domu,
ni mogo min k'a matigice minako ja, o tigi le be
o bonya soro.

19 Ni i ka ji fle, i be i yere nada cogo le ye,
ni i ka adamaden do jusukun segesege, i be i yere
jogo le ye.

20 Saya dibi ni lahara dibi te fa ka ye,
adamaden ja fana te fa fleri ra ka ye.

21 O be warigbe don daganin kono tasuma ra, ka
sanin yeele furune kan, k'a silon,
mogow be tandori min lase adamaden ma, o le
b'a cogo yira.

22 Hali ni i ka naloman don kolon kono k'a susu
i ko simankise,
a ta nalomanya te bo a ra.

Mogo ka kan k'a janto a borofenw na

- 23 I ka kan ka jija ka i ta beganw cogoya lon ka
 ja tuma bee,
 ka i janto o ra ka ja kosebe;
 24 sabu naforo te to mogo boro wagati bee,
 masafugula te to mogo kun na tuma bee.
 25 Ni i ka bin kan, ni binkura bora,
 i be binjalan ce kuruw kan.
 26 I be sagaw si kan, ka o ke i ta fiyerebo ye,
 ka bakoronin dow fiyeere, ka o ke ka foro do san.
 27 I be baw ta nono ke i ni i ta gbamogow ta
 domuni ye,
 ani ka i ta baaradenmusow fana baro.

28

Mogo ka kan ka son ladiri ma

- 1 Mogojugu be bori hali k'a soro mogo t'a gbenna,
 nka mogo terennin lanin be a yere ra i ko
 jaranbelen.
- 2 Ni jamana mogow murutira, kuntigiw be caya;
 nka ni faamurikebaga ni lonnikebaga ka soro o
 ra, o be jamana sabati ka meen.
- 3 Ni kuntigi fagantan be desebagatow minako
 juguya,
 o be i n'a fo sanjiba min be ben ka simanw cen,
 ka mogow bla kongo ra.
- 4 Minw be sariya sira bla, olugu be mogojuguw
 tando,
 nka minw be sariya sira tagama, olugu be
 mogojuguw kere.

⁵ Mɔgɔ kɛwalejugu tɛ can sira faamu,
nka minw bɛ Matigi Ala ta jɛnɔgɔnya jini,
olugu b'a bɛɛ faamu.

⁶ Fagantan min jusukun gbenin lo,
o ka fisa ni nafortotigi dɔ ye, min tɛ sira terennin
tagama.

⁷ Den min bɛ sariya sira tagama, o ye faa-
murikɛbaga ye,
nka min bɛ tagama ni mɔgɔ sɔnkolonw ye, o b'a
face lamaroya.

⁸ Mɔgɔ min bɛ juru don mɔgɔw ra, ka tɔnɔba la
a kan, janko k'a ta naforo caya,
o tigi bɛ naforo min lajɛnna, o laban bɛ taga
mɔgɔ wɛrɛ fɛ, min bɛ makari dɛsɛbagatɔw
ra.

⁹ Mɔgɔ min b'a toro datugu janko a kana sariya
lamɛn,
hali o tigi ta Aladaari ye haramu le ye.

¹⁰ Mɔgɔ min bɛ mɔgɔɔumanw lafiri ka o bla
sirajugu kan,
o tigi bɛ ben a yɛrɛ ta dinga soginin kɔnɔ,
nka minw jusukun gbenin lo, olugu bɛ hɛra sɔrɔ.

¹¹ Nafortotigi b'a yɛrɛ jate hakiritigi ye,
nka fagantan faamurikɛbaga bɛ se k'a kɔrɔbɔ.

¹² Ni mɔgɔ terenninw ka se sɔrɔ, o ye nagarikoba
le ye,

nka ni mɔgɔjuguw ka wuri, bɛɛ bɛ dogo.

13 Mɔgɔ min bɛ a ta hakew dogo, o ta kow si tɛ
na,
nka min bɛ lɔ a ta hakew ra, k'a dabra, Ala bɛ
hina o tigi ra.

14 Kojugu nasiran bɛ mɔgɔ min na tuma bɛɛ, o
tigi ta jana,
nka mɔgɔ min b'a jusukun gbɛleya, kojugu bɛ
ben o kan.

15 Ni mɔgɔjugu ka sigi kuntigiya ra fagantanw
kunna,
a bɛ kɛ i ko jara kasitɔ, walama wara kɔngɔɔ.

16 Kuntigi kolɔnbari bɛ tɔɔri caman kɛ,
nka jamɔgɔ min bɛ naforojugu kɔninya, o bɛ
sijan sɔɔ.

17 Mɔgɔfaga hake bɛ mɔgɔ min kɔ,
o bɛ bori a yɛɛ ma fɔ kaburu ra; mɔgɔ kana a
lalo dɛ!

18 Mɔgɔ min bɛ tagama ni jusukun gbenin ye, o
bɛ kisi,
nka mɔgɔ min bɛ sira fla tagama, o laban bɛ ben
a fla dɔ kan.

19 Mɔgɔ min bɛ a ta foro sɛnɛ, o bɛ domuni sɔɔ
ka fa,
nka mɔgɔ min bɛ tugu fɛngbansanw nɔ fɛ, o bɛ
fa fagantanya le ra.

20 Mɔgɔ kankelentigi bɛ dugawu caman sɔrɔ,
nka mɔgɔ min kɔrɔtɔra k'a ta naforo sɔrɔ, o
jarakibari tena to.

21 Ka mɔgɔ dɔ fisaya dɔ ye, o man ji;
nka buru kunkurunnin kelen kosɔn, mɔgɔ bɛ se
k'a yɛrɛ bla kojugu ra.

22 Mɔgɔ tɛgɛgbɛlɛn bɛ bori naforo kɔ;
a m'a lɔn ko fagantanya le bɛna ben ale kan.

23 Mɔgɔ min bɛ a mɔgɔɔgɔn jaraki ni a firira, a
laban o tigi ko le bɛ diya a ye;
nka min b'a nɛgɛ k'a ta jaraki dogo a ma, o ko
tena diya a ye.

24 Mɔgɔ min b'a faɛɛ, walama a bamuso borofɛn
sonya, k'a fɔ ko hake tɛ o ra,
o tigi ye cɛnrikɛbaga jɛnɔgɔn ye.

25 Mɔgɔ wasabari bɛ kɛrɛ lawuri,
nka min b'a jigi la Matigi Ala kan, o bɛ wasa.

26 Mɔgɔ min jigi lanin bɛ a yɛrɛ jusukunnakow
le kan, o ye hakirintan ye,
nka min bɛ tagama ni hakiritigiya ye, ale bɛ bɔsi.

27 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ fagantan sɔn, o tɛ kɛ
dɛsɛbagato ye;
nka min b'a na datugu fagantan na, danga
caman le bɛ o tigi kan.

28 Ni mɔgɔjuguw ka wuri, bɛɛ bɛ dogo,

nka ni o halakira, mɔgɔ terenninw be caya.

29

¹ Mɔgɔ min jarakira fɔ sinaga caman, ni o tigi belen b'a torokun gbeleya, o tigi bɛna bara ka halaki, fla tɛ halakiri min na.

² Ni mɔgɔ terenninw cayara, jamana mɔgɔw be nagari, nka ni mɔgɔjuguw be kuntigiya ra, mɔgɔw be ke ŋuna ye.

³ Hakiritigiya ka di mɔgɔ min ye, o be a face ninsɔndiya, nka min be jen ni jatɔmusow ye, o b'a borofɛnw bɛɛ cɛn.

⁴ Masace be a ta jamana sabati can le baraka ra, nka min be to ka wari ben jamanadenw kan, o be a ta jamana cɛn.

⁵ Mɔgɔ min b'a mɔgɔɲɔgɔn nege, o tigi be jo le sirira a sen kɔrɔ.

⁶ Mɔgɔ kewalejugu yere ta hakew le be ke jan ye k'a mina, nka mɔgɔ terenninw be nagari fɔ ka dɔnkiri la.

⁷ Mɔgɔ terennin be dɛɛɛbagatɔw ta jo lɔn, nka o faamuri ɲɔgɔn tɛ mɔgɔjugu fɛ.

⁸ Kumakolonfɔbagaw be tasuma fiye dugu kan,

nka mɔgɔ hakiritigiw be mɔgɔw ta dimi mala.

⁹ Ni hakiritigi ka taga ni naloman ye kiti ra,
naloman kɔni bɛna dimi, ka yerekobaw ke, nka
foyi te janabo.

¹⁰ Mɔgɔfagabaga be mɔgɔ jusukun gbenin
kɔninya,
nka mɔgɔnuman b'a janto a ra.

¹¹ Hakirintan be a ta dimi beɛ yira keɛ kan yɔrɔ
kelen na,
nka hakiritigi b'a yere mina ka sabari.

¹² Kuntigi min b'a janto faninyakumaw ra,
o ta jamana jamɔgɔw beɛ be ke mɔgɔjuguw ye.

¹³ Fagantan o, mɔgɔtɔɔbaga o,
nin fla beɛ be yeri ke Matigi Ala ta yeelen le
sababu ra.

¹⁴ Masa min be deseɓagato ta kiti tige can kan,
o ta fanga be baraka sɔrɔ wagati beɛ.

¹⁵ Bisan ni korori le be den ke hakiritigi ye,
nka den min tora a yere ma, o b'a bamuso
lamaroya.

¹⁶ Ni mɔgɔjuguw ka caya, hake be caya,
nka mɔgɔ terenninw bɛna to ka o bento fle.

¹⁷ I den koro, ni o kera, a bɛna i jusu suma,
a bɛna i nin laganfiya.

18 Ni mɔgɔ tɛ yi min bɛ Ala ta kuma lamɛn ka
mɔgɔw ladi, mɔgɔw tɛ o yɛrɛ mina foyi ra
tuun;
nka mɔgɔ min bɛ sariya sira tagama, o tigi ta
jana!

19 Mɔgɔ tɛ jɔncɛ koro ni kuma dama ye;
hali ni a ka ko faamu, a t'a kɛ.

20 Ni i ka mɔgɔ o mɔgɔ ye min tɛ jatemina kɛ ka
sɔrɔ ka kuma,
mɔgɔ ka kan k'a jigi la hakirintan kan, ka temɛ
o tigi kan belɛn.

21 Ni i ka i ta jɔncɛ ladiya kojugu a denmisɛnman,
a laban, a tɛ foyi ja.

22 Mɔgɔ diminin bɛ kɛrɛ lawuri,
mɔgɔ jusu gbannin bɛ hakeko caman kɛ.

23 Adamaden ta yerebonya le bɛ dɔgɔyari lase a
ma,
nka mɔgɔ majiginin bɛ bonya sɔrɔ.

24 Mɔgɔ min jɛnɔgɔn ye son ye, o tigi b'a yɛrɛ
nin le kɔninya;
a bɛ dangarikumaw mɛn, nka a tɛ foyi fɔ.

25 Adamadenw nasiran ye jan le ye,
nka ni mɔgɔ min k'a jigi la Matigi Ala kan, a bɛ
o tigi tanga.

26 Mɔgɔ caman b'a fɛ ka o yɛrɛ ko diya fagamaw
ye,

nka Matigi Ala le be beɛ ta kiti tige can kan.

²⁷ Mɔgɔ terenninw be mɔgɔ terenbariw hara-
muya,
mɔgɔjuguw fana be mɔgɔnumanw haramuya.

30

Aguri ni Lemuweli ta kumaw

¹ Nin ye Yake dence Aguri ta kumaw ye. Nin
ce ka kuma minw fo Itiyeli ye, Itiyeli ni Ukali*.

Nininkarigbelenw

² Can lo, ne ye naloman ye ka teme mɔgɔ beɛ kan,
adamaden hakiri te ne fe.

³ Ne ma hakiritigiya karan,
ne fana ma mɔgɔ saninmanw ta lonniya soro.

⁴ Jontigi le yelenna ka taga sankolo kono ka seko
ka na ka ye?

Jontigi le ka fono mina a boro kono ka ye?

Jontigi le ka ji mina k'a don a ta deregeba jukoro
ka ye?

Jontigi le ka dugukolo danw beɛ sigi?

A tigi togo ye di? A dence fana togo ye di?

Ni i ka o lon, a fo!

⁵ Ala ta darakumaw beɛ gbenin lo,
minw be o yere karifa Ala ma, a be olugu tanga
i ko negebennan.

⁶ I kana foyi fara o kumaw kan,
ni o te, a bena i jaraki, i be ke faninyafobaga ye.

---

* **30:1** 30.1 Itiyeli ni Ukali: Heburu kan na, nin togo fla koro be
se ka ke fana ko: «Ne segera, Ala, ne segera, ne baraka desera.»

Fen fla

7 Matigi Ala, ne be fen fla jini i fe,
 i kana ban ka o di ne ma sani ne ye sa:
 8 Kuma gbansanw, ani faninyakumaw mabɔ ne
 ra.
 I kana ne ke fagantan ye, i fana kana ne ke
 naforotigi ye,
 nka domuni min be ne bɔ, o di ne ma;
 9 janko ne kana na fa ka teme, fo ka na ban Ala
 ra,
 k'a fo ko: «Matigi Ala yere ye jon le ye de?»
 Walama fagantanya kana na ne bla sonyari ra,
 k'a to ne ye ne ta Ala togo cen.

10 I kana taga baaraden togojugu fo a matigice
 korɔ,
 janko a kana na i danga, ka i jaraki.

Mogojugu suguya naani

11 Mogɔ dow be o face dogoya,
 o fana te o bamuso bonya!
 12 Mogɔ dow be o yere jate ko o saninyara,
 k'a sorɔ o ma ko ka bo o ta nogɔ ra folo.
 13 Mogɔ dow be o ja lo tow ra ni wasoya ye,
 yerebonya be hali o flerikecogo ra.
 14 Mogɔ dow jinw ye keremukuruw le ye,
 o jinw ye muruw le ye,
 janko ka janibagatow domu ka o ban dugukolo
 kan,
 ka fagantanw domu ka o ban adamadenw ce ra.

Fen fla fen saba ani fen naani

15 Denmuso fla be torimaganan fe,
 kelen togo ye: «A di!»

To kelen fana tɔgɔ ye: «A di!»

Fɛn saba bɛ yi, minw tɛ fa ka ye,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, minw t'a fɔ ko: «Ne wasara»:

¹⁶ Lahara dingaba,
muso min ma den sɔrɔ ka ye,
dugukolo min ma fa ji ra,
ani tasuma min t'a fɔ fiyewu ko: «Ne wasara!»

¹⁷ Mɔgɔ min b'a ja lo a face ra k'a logobo,
min b'a padon a bamuso ra, ka ban k'a kan mina,
kɔda ta kankan kɔnɔw bɛna o tigi padenw
wɔgɔbi ka bo,
bɔn ta denw bɛna o domu.

¹⁸ Fɛn saba bɛ yi, minw temena ne ta lonniya kan,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, ne tɛ minw faamu:

¹⁹ Bɔn temesira sankolo ra,
sa temesira fara kan,
jirakurun temesira kɔgɔji kan,
ani cɛ temesira ka taga sunguru ko.

²⁰ Muso jɛneyakɛbaga cogo bɛ tan le:
a bɛ domuni kɛ k'a da jɔsi[†],
k'a fɔ ko: «Ne ma kojugu kɛ!»

²¹ Dugukolo bɛ se ka yɛrɛyɛrɛ fɛn saba kosɔn,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, a tɛ se ka minw muɓu:

²² Jɔncɛ ye kɛ masacɛ ye, o ye dɔ ye,
mɔgɔkolon ye fa domuni na, o ye dɔ ye,

[†] **30:20** 30.20 A bɛ domuni kɛ k'a da jɔsi: O kɔrɔ ye ko a ta
kɛwalejuguw tɛ foyi cɛn a ye.

23 muso min mangboyara o ye ce soro, o ye do
ye,
jonmuso ye sigi a matigimuson ra, o fana ye do
ye.

24 Fɛnɛnanaman naani be dunuɓa ra, minw ka
dogo,

nka o ta hakiritigiya ka bon kosebe:

25 Dugumenew, olugu ye danfen dow ye fanga te
minw na,

nka simantigewagati ra, o be o ta domuni laben
k'a bla.

26 Farawojinanw, olugu fana ye danfen dow ye
baraka te minw na,

nka o be o ta dogoyoro jini fo faraw le ce ra.

27 Kuntigi te jodomutonw fe,

nka o be bla jagon ko ka taga jenkuru jenkuru i
ko kerəkedenw.

28 Basa be se ka mina ni boro ye,

nka a be don fo masacew ta masasow konɔ.

29 Fɛnɛnanaman saba be yi, minw sentacogo ce ka
ji,

a fo fen naani yere, minw tagamacogo ce ka ji:

30 Jara, min ye kongofenw bee ta cefari ye,

a te bori foyi ja,

31 dondo, min be kanbelenya tagama ke,

ani bakoronin‡,

ani masace min be tagama a ta kerəkajama ja
fe.

---

‡ 30:31 30.31 O jamana ta bakoroninw ka jan, o ce ka ji fana.

32 Ni mɔgɔ min tun kera hakirintan ye, fɔ k'a yere
 bonya,
 walama ni ɲaninyajuguw tun be mɔgɔ min kɔnɔ,
 o tigi y'a boro la a da ra ka je;
 33 sabu ni i ka nɔnɔ bisi, nare be bɔ a ra,
 ni i ka nun bisi, jori be bɔ a ra,
 ni i ka dimi bisi, kere be bɔ a ra.

31

Masace bamuso ta ladiriw

1 Nin ye masace Lemuweli ta kumaw ye, a
 bamuso k'a karan ni ladirikan minw ye:

2 Ne dence, ne bena mun le fɔ ele ye sa?
 Ne woroden, ne bena mun le fɔ i ye de?
 Ne ka dajuru ta den min kosɔn, ne bena mun
 kuma le fɔ o ye sa?

3 I kana i baraka bee di musow ma,
 muso minw be masaw laben, i kana i yere to
 olugu boro.

4 Masace man kan ka duven min, Lemuweli!
 Fagama man kan ka bori minnifen farimanw nɔ
 fe.

Masace man kan ka o ke!

5 Ni o te, ni a ka duven min, a bena jina sariya
 sigininw kɔ,
 ka segebagatɔw bee ta jo bosi o ra.

6 Minnifen farimanw ye di sabagaw le ma,
 duven ye di mɔgɔ jusukasininw le ma.

7 O y'a min ka jina o ta fagantanya kɔ,
 o hakiri ye bɔ o ta sege kɔ pewu!

⁸ Se te minw ye ka kuma, i da yele ka kuma olugu
no ra;

kuma, ka segebagato ta jo di a ma.

⁹ I da yele ka kuma, ka kiti tige ni terreninya ye,
ka fagantan ni janibagato ta jo di a ma.

Muso barakaman makirikan

¹⁰ Muso barakaman soro man di de!*

A songo ka gbelen ka teme hali luluw kan pewu.

¹¹ A ce lanin b'a ra ni a jusukun bee ye,
foyi koni tena fon ale ta so.

¹² A be kojuman le ke a ce ye,
a te kojugu ke a ra, a si bee ra.

¹³ A be sagasiw ni len pini,
k'a yere timinadiya ka o baara ni a boro ye.

¹⁴ A be i ko jagokebagaw ta jirakurunbaw,
a be a ta baro pini ka bo fo yorojan ka na ni a ye.

¹⁵ Sani dugu ye gbe, i b'a soro a wurira ka ban;
a be domuni di a ta sokonmogow ma,
a be a ta baaradenmusow ta baaraw yira o ra.

¹⁶ A be foro do ko miiri a yere konso, o ko, a be o
foro san,

ni a ka min soro a ta baara ra, a be o ke ka rezen
sene.

¹⁷ A b'a yere cesiri ka baraka don a yere ra,
k'a boro don baara ra.

¹⁸ A b'a ye ko a be tono caman sorora a ta jago
ra,

o ra, a ta fitina te faga su fe.

¹⁹ A be sagasi mina a boro kelen na,
a borokandenw be jenekala munu ka jese dan.

---

* **31:10** 31.10 Nin hayaww bee kelen kelen be damina ni heburukan signinden do ye, k'a ta a signinden folo ra, min ye Alefu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

20 A b'a tɛgɛ labla ka janibagatoɯ sɔn,
a b'a boro foni fagantanw ye.

21 Nenɛwagati ra, a tɛ siran ko nenɛ bɛna a ta
somogɔw mina,
sabu a ka sagasifani gbirimanw dan o bɛɛ ye.

22 A bɛ kosow dan,
lenfaniw, ani fanjuman wulenmanw fana b'a
fɛ.

23 Ni a cɛ ka taga sigi ni dugu cɛkɔɔɔbaw ye dugu
donda ra,
mogɔ bɛɛ b'a bonya.

24 A bɛ faniw dan ka o fiyeere,
a bɛ cɛsirinanw fiyeere jagokɛbagaw ma.

25 Baraka ni nɔɔɔɔ, o le ye a ta masiri ye;
a bɛ sigi ka yɛɛko, sabu sini ta ko hami t'a ra.

26 A b'a da yɛɛ ka kuma ni hakiritigiya ye,
ladirjumanw le bɛ bo a da ra.

27 A b'a janto a ta sokɔɔkɔw bɛɛ ra ka ja,
a tɛ sɔn salibagatoya ma, a bɛ baara kɛ le k'a ta
baro sɔɔɔ.

28 A denw bɛ wuri k'a fo a ma ko a ta jana,
a cɛ fana b'a tando, ko:

29 «Muso caman ye muso barakamanw ye,
nka ele koni ta tɛmɛna olugu bɛɛ ta kan.»

30 Farikolo nɔɔɔɔ bɛ mogɔ lafiri, cɛna ye
fɛngbansan le ye,
Matigi Ala nasiran bɛ muso min na, o le bɛna
tando.

31 Aw ye muso barakaman ta baara tɔnɔ di a ma,
mogɔw y'a tando a ta kɛwalew kosɔn ja-
malajenyɔɔɔw ra.

Biblu Ala ta Kuma
Jula: Biblu Ala ta Kuma Bible

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Julakan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

0c9588de-99ac-53f9-aa9b-6885106dcde8